Received: 15 October 2010 Accepted: 22 October 2010

Published online: 15 December 2010

Available on WWW: www.defenceandstrategy.eu

DOI: doi:10.3849/1802-7199.10.2010.02.047-070

KOMPARACE STRATEGIE ÍRÁNSKÉ PODPORY TERORISMU NA PŘÍKLADU HAMÁSU A HIZBALLÁHU

THE COMPARISON OF STRATEGY OF IRANIAN TERRORISM SPONSORSHIP: THE EXAMPLE OF HAMAS AND HEZBOLLAH

Josef KRAUS*

Abstrakt

Text se zabývá srovnáním strategie státní podpory teroristických organizací Hamás a Hizballáh ze strany Islámské republiky Írán. Je tak činěno rozdělením podpory do pěti oblastí – propaganda a politická podpora, řízení teroru, financování, instruktáž a výcvik, dodávky zbraní a vojenské techniky. Hlavním cílem textu je objasnit čtenáři roli Íránu v podpoře dvou vybraných islámských teroristických organizací a předložit rozdíly, které v ní v důsledku historických, ideových, politických i technických skutečností existují. Dochází zde rovněž k představení vzniku, ideologického základu, politických požadavků i hlavního teroristického působení palestinského Hamásu a libanonského Hizballáhu.

Abstract

This paper is focused on the comparison of strategy of state-sponsoring of terrorist groups Hamas and Hezbollah by the Islamic Republic of Iran. The strategy is described using five types of support – propaganda and political support, directing the terror, the use of financial leverage, instruction and training, the transfer of weaponry. The primary aim of this text is to clear up the Iranian role in supporting of two chosen Islamic terrorist organization and to explain its differences caused by historical, ideological, political and technical matters to the reader of this article. The text also contains the explanation of the origin, ideological background, political demands and the main terroristic activity of Palestinian Hamas and Lebanese Hezbollah.

Klíčová slova

Írán, státní terorismus, strategie, Hamás, Hizballáh, Revoluční gardy, Palestina, Libanon.

Keywords

Iran, state-sponsored terrorism, strategy, Hamas, Hezbollah, Revolution Guards, Palestine, Lebanon.

Úvod

Íránská podpora terorismu je již od tzv. islámské revoluce v roce 1979 často artikulovaným tématem bezpečnostních odborníků, sociálních vědců i sdělovacích prostředků. Írán bývá pravidelně označován za nejdůležitějšího státního sponzora terorismu a hrozbu oblasti Středního východu, přičemž jeho hlavními motivy mají být snaha o dominanci v regionu a zabránění smíru v arabsko-izraelském konfliktu, k čemuž využívá zejména podpory islamistických militantních skupin, z nichž nejdůležitější jsou libanonský Hizballáh a palestinský Hamás.¹ Motivы této íránské snahy jsou směsicí kulturních, historických, politických i ekonomických faktorů a jejich přesné definování by značně překročilo rozsah i rámec tohoto textu.

* E-mail: j.kraus@mail.muni.cz

Článek se zaměřuje na komparaci íránské strategie podpory terorismu skrze dvě nejvýraznější skupiny, které k boji (nejen) proti Izraeli používají teroristické metody – Hizballáh a Hamás. Aby bylo možné srovnat tuto podporu v různých oblastech, je třeba nejdříve přiblížit vznik a ideovou orientaci obou organizací, protože právě tyto faktory výrazně ovlivňují pozici Islámské republiky vůči nim. Ke komparaci samotné je použito konceptu Shaula Shaye, který při definování íránské pomoci palestinskému terorismu rozdělil tento fenomén do pěti oblastí (viz níže).

Toto rozlišení pro snadnou orientaci kopíruje rozdělení textu na jednotlivé kapitoly, které se vždy věnují íránské podpoře Hizballáhu i Hamásu. Je zde vytvořena i kapitola týkající se vzniku a ideologie obou organizací, kterou autor považuje za důležitou k pochopení motivů skupin i jejich provázání s Íránem. Každá kapitola je rozdělena na část věnující se Hizballáhu a následně Hamásu a přitom zde dochází ke zdůrazňování shodných a rozdílných rysů íránské podpory. V závěru jsou pak shrnuty hlavní rozdíly v íránské podpoře obou skupin, které pramení z historických, ideových, politických i ryze technických skutečností. Ambicí autora je především přiblížit čtenáři způsoby, možnosti a metody íránské podpory dvou nejvýraznějších protiizraelských teroristických organizací; toto téma bývá velice často obětí nejrůznějších mediálních zkratk, vulgarizací i ideologicky či politicky motivovaných proklamací.

I z výše uvedených důvodů je obtížné určitě skutečnosti i data s jistotou verifikovat. Mnohé informace se zakládají na nejrůznějších odhadech citovaných odborníků či tajných služeb států, které zveřejňují některá získaná data. Už vzhledem k samotnému tématu podpory terorismu není možné v určitých částech práce čtenáři nabídnout přesná čísla, konkrétní data či přesný popis průběhu vybraných procesů. V konkrétních pasážích tak autor nabízí různé odhady, které mají nastínit škálu, v jejímž rámci se íránská podpora terorismu pravděpodobně pohybuje.

STRATEGIE STÁTNÍ PODPORY TERORISMU

Dříve, než bude možno přistoupit k samotné komparaci íránské strategie podpory terorismu Hamásu a Hizballáhu, je třeba blíže vysvětlit některé základní pojmy, především způsob zkoumání strategie podpory terorismu.

Slovo strategie označuje koncepční organizaci a řízení určité činnosti za účelem dosažení definovaných cílů; bývá chápána jako obecný postup či umění koncepčně dosahovat stanovených cílů pomocí identifikovaných prostředků, metod a nástrojů v určitém časovém rozvrhu. Strategie je soubor procesů, které jsou organizovány tak, aby ovlivnily budoucí podmínky směrem k vytyčeným cílům. Strategie se týká dlouhodobých, obecných a komplexně pojatých cílů, obsahuje představu o prostředcích, metodách a způsobech jejich dosažení. Rovněž definuje zdroje potřebné k materiálnímu, technickému či logistickému pokrytí jednotlivých realizačních fází.² Strategie se původně pojila především s vojenstvím, postupně začalo docházet k přejímání pojmu i do ostatních sfér lidské činnosti a plánování, kde dochází k jejímu studiu a typologizaci.

Strategie se začala zkoumat i ve spojitosti s terorismem. Výzkum tohoto fenoménu se spíše zaměřoval (i zaměřuje) na jeho původ, motivy, průběh samotných teroristických činů či na možnost obrany vůči němu. Méně se již pozornost sociálněvědních badatelů upírá na strategii teroristických skupin, tím méně na strategii jejich podporovatelů. Za významný přínos výzkumu strategie terorismu lze označit text Andrewa Kydda a Barbary Walterové *The Strategies of Terrorism*³, který přichází s typologií o pěti kategoriích. *Vyčerpávání (attrition)* je strategie, kterou se teroristé snaží přesvědčit protivníka o tom, že jsou dostatečně silní na to, aby mu způsobili značné ztráty, jestliže se nepodvolí jejich požadavkům. Strategií *zastašování (intimidation)* se teroristé snaží přesvědčit obyvatelstvo, že jsou natolik silní, aby dokázali potrestat jeho neposlušnost, a vláda je natolik slabá, že jim v tom nedokáže zabránit. *Provokace (provocation)* má za cíl donutit protivníka reagovat vůči terorismu použitím nevybíravého a nerozlišujícího násilí, které radikalizuje populaci a přiměje ji k podpoře teroristů. Čtvrtá strategie podle Kydda a Walterové by se dala přeložit jako *poškozování (spoiling)* a má za cíl přesvědčit nepřítele, že umírnění na straně teroristů jsou slabí a

nespolehliví, čímž se snaží zamezit možné mírové dohodě. Poslední strategie teroristů je namířena vůči jejich konkurentům, kdy dochází k *předhánění* (*outbidding*) rivalů v jiných skupinách pomocí násilí, aby přesvědčili cílové publikum o tom, že právě jejich vlastní organizace je hodna podpory. Pro potřeby tohoto textu je ovšem klíčová strategie státní podpory terorismu, která představuje další dimenzi ve výzkumu strategie.

Strategie státní podpory terorismu se samozřejmě od strategie uplatňované přímo teroristy ze své podstaty liší. Aby bylo možné ji zkoumat, je třeba nejdříve definovat termín státní podpora terorismu. Nejčastěji bývá zmiňována definice Raye Clineho a Yonaha Alexandera, která pracuje s pojmenováním státem sponzorovaný terorismus (*state-sponsored terrorism*). Za ten označuje úmyslné použití násilí či hrozby násilím suverénními státy (nebo subnacionálními skupinami, které jsou povzbuzovány či podporovány suverénními státy) k dosažení strategických nebo politických cílů za pomoci aktů porušujících zákony a právo. Tyto kriminální činy mají za cíl vyvolání nepřekonatelného strachu více u cílové populace než u přímých civilních a vojenských obětí útoku nebo jeho hrozby.⁴

Motivy státu k podpoře terorismu lze podle Guse Martina⁵ hledat ve třech důvodech. Za prvé, státní terorismus je levný. Finanční náklady na podporu teroristické organizace jsou relativně nízké, takže si je mohou dovolit i slabé státy a národy, které mohou i silného a prosperujícího protivníka výrazně zasáhnout, byť jediným silným incidentem. Za druhé, státní podpora terorismu má limitované následky. Státy se mohou v případě potřeby distancovat od konkrétních teroristických útoků, mohou zastírat (a často tak činí) svou odpovědnost za incidenty i vlastní napojení na teroristickou organizaci, aby se tak vyhnuly případným odvetným opatřením či postihům. A konečně za třetí, státní terorismus může být úspěšný. Slabé státy mohou takto bojovat s mnohem silnějším protivníkem, který nebude ochoten snášet teroristické útoky.

Aby bylo možné jednotlivé druhy státní podpory mezinárodního terorismu rozlišit a lépe je tak podrobit zkoumání, definoval Boaz Ganor⁶ šest způsobů, kterými stát do tohoto fenoménu může zasahovat. Prvním je *ideologická podpora*, kdy je teroristickým skupinám ze strany státu poskytnuta politická, ideologická či náboženská indoktrinace prostřednictvím školených agentů nebo speciálních institucí. Jinou možností je *finanční podpora*. Teroristická skupina ke své činnosti potřebuje nemalé finanční prostředky, které nemusí být vždy dostupné z nezávislých zdrojů, takže v roli donátora nastupuje stát. Jako *vojenskou podporu* definuje Ganor stav, kdy jsou teroristé zásobováni zbraněmi a vojenskou technikou, je jim poskytován bojový výcvik apod. *Operační podpora* spočívá v tom, že se stát již začíná podílet na samotných teroristických akcích tím, že např. poskytuje teroristům falešné dokumenty, speciální zbraně a vybavení pro konkrétní akci či nabízí bezpečné útočiště. Ještě více se stát zapojuje do teroristických aktivit, pokud sám *iniciuje teroristické útoky* tím, že vydává specifické instrukce vztahující se k ataku, tlačí skupiny ke konkrétním činům, koordinuje jejich činnost atd. Posledním a nejvýraznějším způsobem podpory terorismu ze strany státu je jeho *přímé zapojení do teroristických útoků*, na nichž se přímo podílejí státní silové či zpravodajské služby nebo lidé jim odpovědní.

Gus Martin oproti tomu nabízí své rozlišení strategie na čtyři způsoby, kterými stát může teroristickým organizacím pomáhat – *morální podpora*, *technická podpora*, *selektivní participace* a *aktivní participace*. U *morální podpory* jde především o otevřené či skryté schvalování motivů, popř. také použité taktiky, teroristických skupin ze strany státu. *Technická podpora* v sobě nese přímou či nepřímou účast na výcviku, dodávkách zbraní, poskytování bezpečného útočiště atd. Martin poznamenává, že tento druh podpory je spíše pasivní a státní sponzor může takto propagovat svou agresivní zahraniční politiku, nebo naopak popřít jakoukoli účast či odpovědnost za teroristický čin. *Selektivní participace* znamená podporu státu pouze jedinému incidentu nebo jediné sérii incidentů, takže nedochází k dlouhodobějšímu teroristickému chování státu či trvalé podpoře teroristů. Poslední definovaná strategie *aktivní participace* spočívá v přímém angažmá státu v teroristických operacích. Může k tomu docházet pomocí kooperace zástupců státu se spřízněnou skupinou i skrze jejich přímou účast a práci na útoku.⁷

Jiné rozdělení strategie státní podpory terorismu používá Shaul Shay, jehož koncept je použit v této komparaci. Sám Shay jej aplikoval při definování iránské pomoci palestinskému terorismu a současně rozdělil tento fenomén do pěti oblastí: 1. *propaganda a politická podpora*, kam řadí veřejné proklamace podporovatele, jeho opozici vůči kritice teroristické skupiny a také otevřeně schvalování jejích činů, 2. *řízení teroru*, čímž Shay míní vedení, koordinaci a dodávání informací k teroristickým činům, 3. *financování*, 4. *instruktáž a výcvik*, kde jsou zahrnuta školení i cvičení v užití teroristických metod, a 5. *dodávky zbraní a vojenské techniky*.⁸ Jak vidno, typologie Ganora, Martina i Shaye pokrývají shodné druhy podpory i participace, ale liší se především v rozdělení na jednotlivé kategorie. Při komparaci iránské podpory skupin Hamás a Hizballáh se pak jako nejvhodnější jeví právě Shayův koncept, který je ve svém rozdělení mnohem konkrétnější než Martinovo příliš obecné schéma. V porovnání s Ganorovým rozčleněním zase vyhovuje Shayovo rozlišení mezi podporou v podobě vojenského výcviku a dodávkami zbraní a vojenské techniky, což Ganor označuje společnou kategorií *vojenské podpory*. Nevýhodu pro potřeby této komparace představuje Ganorovo oddělení iniciace teroristických útoků ze strany státu a jeho přímé zapojení do nich. Již tak nepřehledná hranice mezi oběma kategoriemi se ještě více rozměšňuje v případě této činnosti ze strany Íránu, který se snaží svůj podíl na teroristických aktivitách Hamásu a Hizballáhu co nejvíce skrýt a zastírat tak před světovou veřejností svou odpovědnost za incidenty. Je tedy z pozice sociálního vědce pracujícího s otevřenými zdroji velice problematické plně rozlišit míru iránské participace na konkrétních teroristických útocích a zařadit ji do Ganorem stanovených skupin. Shay pro tyto skutečnosti vyděluje pouze jedinou skupinu – *řízení teroru*, čímž je zařazení jednodušší a v případě méně jasných a méně prozkoumaných událostí i korektnější. Z toho důvodu byla pro potřeby tohoto textu zvolena právě Shayova typologie.

VZNIK A IDEOLOGIE

Hizballáh

Počátky organizace Hizballáh je třeba hledat v situaci v Libanonu na začátku 80. let. Od roku 1975 probíhala v zemi občanská válka, která byla důsledkem dlouhotrvajícího napětí mezi třemi hlavními náboženskými skupinami v zemi – křesťany a muslimskými sunnity a šíity, k němuž se ještě připojil faktor přílivu množství palestinských uprchlíků, kteří již tak křehkou rovnováhu v Libanonu výrazně narušili.⁹ Chaosu, který způsobila občanská válka, začala hojně využívat Organizace pro osvobození Palestiny (OOP). Ta se v Libanonu usídlila poté, co ji v roce 1970 král Husajn vypověděl z Jordánska. Během občanské války se OOP podařilo v Libanonu vytvořit silnou organizační strukturu i ekonomické zázemí, díky čemuž získala nezávislost na arabských sponzorech.¹⁰ Expanze OOP v Libanonu pochopitelně vzbuzovala bezpečnostní obavy v Izraeli, vůči němuž byly prováděny útoky palestinských militantů z libanonského území. V roce 1982 tak Izrael realizoval invazi, jejímž cílem bylo zlikvidovat strukturu OOP a zabránit napadávání z druhé strany hranice. To vedlo nejen k radikalizaci libanonského šíitského obyvatelstva, které jih země obývá, ale také k aktivizaci Íránu ovládaného revolučně laděným šíitským klérem. Ten viděl v této události příležitost ochránit své souvěrce a také vyvézt vlastní islámskou revoluci za hranice Íránu. Proto již necelý měsíc po izraelské invazi, tedy v červenci 1982, dorazilo do Libanonu několik set (jejich přesný počet je neznámý, většina zdrojů jej ovšem odhaduje v rozmezí 500 až 1 500 lidí) členů iránských Revolučních gard.¹¹ Jejich primárním úkolem bylo sjednotit šíity v boji proti židovskému nepříteli, čímž došlo k ustanovení skupiny Hizballáh (v překladu Strana Boží), která zpočátku fungovala především jako zastřešující organizace pro radikální šíitské militanty. Kvůli přítomnosti Revolučních gard měl Írán přímý vliv na vytváření organizační struktury Hizballáhu a jeho vojenskou i ideologickou orientaci.¹² Propojení Revolučních gard s libanonskými militantními šíity je dobře vidět i na značné vizuální podobnosti znaků obou organizací (viz Příloha).

Hizballáh byl formován na základě ideologie íránské islámské revoluce, kterou ájatolláh Chomejní, tou dobou nejvyšší představitel íránského režimu, považoval za nutnou exportovat za hranice vlastní země. Chomejní cíleně útočil především na arabské monarchie, které považoval za zkorumpované, utlačovatelské a neislámské. Přestože jeho původní vize spočívala v předělení celé islámské společnosti, proto také nazval revoluci v Íránu revolucí islámskou, odmítnutí tohoto konceptu většinou sunnitů znamenalo de facto předělení islámské revoluce na šiitskou.¹³ K vývozu revoluce Írán využíval především šiitské skupiny v okolních státech, které tak začaly být vnímány jako íránská pátá kolona. Hizballáh pod íránským vlivem plně převzal ideologickou základnu islámské revoluce. Ta spočívá především v konceptu *velájat-e faqih* (vláda nábožensko-právních znalců – *faqihů*), který se zakládá na šiitské představě ideální vlády, kdy největší moc ve státě drží nejvyšší duchovní představující absolutní autoritu v zemi. Duchovenstvo má mít monopol na moc a sekulární instituce jsou jim plně podřízeny.¹⁴ Hizballáh se s tímto systémem plně ztotožňuje a vnímá jej jako ten pravý islámský způsob vlády. Tato skupina rovněž uznala ájatolláha Chomejního jako oficiálního politického i duchovního vůdce islámské revoluce. Hizballáh se také opírá o tzv. malý džihád¹⁵, který uskutečňuje proti izraelským okupantům v jižním Libanonu. Součástí ideologické doktríny Hizballáhu je rovněž důraz na mučednictví a sebeobětování během malého džihádu. Všechny tyto body pak shodně vedou k hlavnímu cíli, kterým je vytvoření islámské republiky v Libanonu.¹⁶

Hamás

Počátky skupiny Hamás¹⁷ lze hledat již v raných 80. letech v oblastech okupované Palestiny, zejména v pásnu Gazy, kde se začala vytvářet opozice vůči do té doby dominantní palestinské OOP. Skutečný rozmach ovšem Hamás zaznamenal až na sklonku roku 1987 během propuknutí tzv. první intifády.¹⁸ Při bojích proti izraelské armádě se Hamás stal hlavní bojovou silou pod vedením svého duchovního vůdce i zakladatele Ahmada Jásína. Hamás byl od svého počátku formován jako protiklad k sekulární a nacionalistické OOP, která chápe palestinskou otázku jako národně a politickou záležitost. Oproti tomu se Hamás dívá na osvobození Palestiny a boj proti izraelským okupantům náboženským prizmatem. Z toho také vyplývá odlišný postoj obou organizací k diplomatickým řešením konfliktu, kdy pro OOP je politický kompromis možný, v náboženské rovině je pro Hamás nepřijatelný.¹⁹

Ideologicky i strukturálně vychází Hamás z egyptské organizace Muslimské bratrstvo²⁰. Odkazů na toto sdružení či tradici islámského radikalismu lze najít u Hamásu více. Jedním z těch výrazných je například pojmenování ozbrojeného křídla Brigády Qassám (celým jménem Brigády mučedníka Izzuddína al-Qassáma) po Izzuddínu al-Qassámovi, palestinském radikálově z dob britského mandátu, který měl ideologicky blízko právě k Muslimskému bratrstvu. Brigády Qassám jsou pak hlavním hybatelem teroristických aktivit Hamásu, protože v duchu své ideologie útočí na nepřátele víry, ke kterým kromě vojenských patří i civilní cíle. Hamás nerozlišuje mezi izraelskými bezpečnostními složkami a civilisty, protože podle něj všichni Izraelci (včetně žen) slouží v okupační armádě. Tyto aktivity, při nichž Hamás usmrtil stovky lidí, dostaly sdružení na seznam teroristických organizací v mnoha zemích světa, včetně USA a Evropské unie.²¹ Propojení s Muslimským bratrstvem se v ideologické základně Hamásu projevuje důrazem na očistění současné víry a návrat ke kořenům jeho verze pravého islámu. Ten měl být západním imperialismem značně pokřiven, což způsobuje krizi v současném muslimském světě. Cesta k pravému islámu, který je vodítkem ze zmíněné krize, vede nejen skrze boj proti západnímu vlivu a izraelským okupantům, ale rovněž prostřednictvím vytváření sítě civilních sociálních institucí. Hamás vytváří, kontroluje i financuje nejrůznější charitativní organizace, vzdělávací instituce, centra volného času, školky, sirotčince apod.²²

Zrod Hamásu odspodu a spontánní nárůst jeho aktivit, moci i vlivu během první palestinské intifády bez přímé účasti vnějšího hráče znamená výraznou autonomii organizace a absenci íránského vlivu na vznik, strukturu i ideologickou orientaci skupiny. Fakt, že Hamás vyznává

radikální sunnitský islám, naopak jakoukoli spolupráci s Íránem v mnohém problematizuje. Náboženské třenice často propukají v násilné konflikty mezi dvěma hlavními větvemi islámu – sunnitskou a šíitskou – v mnoha částech světa. Jejich radikální verze se pak v mnohém navzájem vylučují. Hamás nikdy nepřijal koncept *velájat-e faqih* a šíité bývají často považováni sunnitskými radikály za heretiky. Velký podíl měl na tomto stavu i hlavní ideolog skupiny Ahmad Jásín, který chomejníovský Írán často napadal a nešetřil ani protišíitskou rétorikou. Jedním z motivů bylo zalíbit se svým hlavním mecenášům – sunnitské Saúdské Arábii a Kuvajtu.²³ Írán svou pozornost v oblasti současné palestinské samosprávy zaměřoval spíše než na Hamás na Palestinský islámský džihád. Přestože jde také o radikální sunnitskou organizaci, která vznikla na bázi Muslimského bratrstva, má k šíitskému Íránu velice blízko. Palestinský islámský džihád se zformoval během let 1979–1980 a byl přímo inspirován íránskou islámskou revolucí. Organizace si dala za cíl vybudovat v Palestině islámskou republiku podle íránského vzoru a byla také jednou z mála sunnitských skupin, která podporovala během irácko-íránské války Chomejního režim. Během první intifády byli někteří významní členové Palestinského islámského džihádu Izraelci v reakci na propukající nepokoje deportováni do Libanonu, čímž vzniklo upevnění vazeb skupiny na libanonský Hizballáh a také samotný Írán.²⁴ Ten se tedy na území dnešní palestinské samosprávy opíral především právě o Palestinský islámský džihád, který ovšem nedisponoval takovou podporou obyvatel i bojovými úspěchy jako Hamás. Írán si nemohl dovolit ignorovat nejsilnější palestinskou militantní organizaci, přestože ideologicky s Hamásem není příliš kompatibilní. Výrazným pojítkem mezi Íránem a Hamásem se tak stal především boj proti společnému nepříteli v podobě Izraele, který, jak je ukázáno níže, dokáže i v mnohém antagonistické síly spojit a motivovat ke spolupráci.

PROPAGANDA A POLITICKÁ PODPORA

Hizballáh

V prvních několika letech po vzniku Hizballáhu se skupině dostávalo z Íránu především poradenské, vojenské a finanční podpory (viz níže) kvůli probíhající občanské válce v Libanonu i soupeření s konkurenční šíitskou militantní organizací Amal. Jakmile se ovšem situace na přelomu 80. a 90. let stabilizovala, začala vzrůstat potřeba Hizballáhu etablovat se nejen ve vojenské oblasti, ale také v politické a ekonomické sféře. Vhodnými se k tomu ukázaly parlamentní volby v letech 1992 a 1996, kdy se Hizballáh začal více profilovat jako politická síla v rámci libanonského mocenského systému. Skupina tak začala získávat mnohem zřetelnější politickou a rétorickou podporu od svého íránského patrona. Hizballáhu se jí dostává s určitou mírou fluktuace až do dnešních dnů. Tato podpora bývá výrazná především v dobách okolo parlamentních voleb (tedy podpora ve vnitrostátní politice) a v případech zvyšujícího se napětí mezi organizací a Izraelem (podpora vůči vnějšímu nepříteli). Během izraelského útoku na pozice Hizballáhu v Libanonu v létě roku 2006 se Írán oficiálně a rozhodně postavil právě za Hizballáh. Na jeho podporu vystoupil i íránský nejvyšší duchovní vůdce Alí Chámeneí, který vyzval celou muslimskou obec k jeho obraně. Rovněž prohlásil, že je třeba postavit se Spojeným státům spolupracujícím se sionisty a některými d'áblivými státy, jako je Velká Británie, jejichž cílem je vykořenit islám z tohoto regionu.²⁵ Izraelské stažení z jižního Libanonu bylo oficiálními íránskými představiteli označováno za významné vítězství šíitských souvěrců. Bývalý íránský prezident a současný předseda Rady pro určování zájmů režimu, Alí Rafsandžání, prohlásil, že vítězství Hizballáhu bylo dobrým příkladem pro islámskou ummu²⁶, že musí bojovat za obnovu svých práv.²⁷

Politické podpory od íránských představitelů se Hizballáhu dostává i přímo, nejen na dálku skrze výroky v médiích. Špičky obou stran se pravidelně osobně setkávají při státních oslavách, politických jednáních i nejružnějších summitech. Zatímco představitelé Hizballáhu zde prokazují úctu svým íránským patronům, kdy například při setkání generálního tajemníka Hizballáhu Hasana

Nasralláha s íránským nejvyšším duchovním vůdcem Alím Chámeneím prvně jmenovaný veřejně políbil svého protějšku ruku na znamení akceptace Chámeneího jako svého vůdce²⁸, íránští představitelé otevřeně chválí organizaci za její boj proti Izraeli a slibují její další podporu v ozbrojeném konfliktu vůči společnému nepříteli. Další významnou událostí tohoto druhu byl summit v syrském Damašku v únoru roku 2010, kde se spolu sešli íránský prezident Mahmúd Ahmadínežád, syrský prezident Baššár al-Asad, generální tajemník Hizballáhu Hasan Nasralláh a představitelé různých palestinských frakcí.²⁹ Zatím poslední setkání se uskutečnilo v Bejrútu v polovině října roku 2010, kdy se íránský prezident Ahmadínežád během své dvouleté návštěvy Libanonu setkal s vybranými představiteli politické, úřednické i akademické obce, a nechyběla zde ani schůzka s Nasralláhem.³⁰ Kromě oficiální rétorické podpory politických i vojenských aktivit Hizballáhu íránský režim oslavuje i některé teroristické činy a jejich vykonavatele. Dochází často k pojmenovávání íránských ulic podle zabitých bojovníků Hizballáhu i sebevražedných atentátníků (platí i pro Hamás a další protiizraelské organizace). Například měsíc poté, co v únoru roku 2008 vybuchlo nedaleko Damašku auto, v němž seděl jeden z nejhledanějších teroristů světa Imád Mughníja (v české či anglické transkripci se lze setkat také s formami Murnija či Mugnija), kterému byly připisovány nejbrutálnější teroristické činy Hizballáhu, únosy zahraničních občanů a atentáty, vydal Írán na slavnostním ceremoniálu poštovní známku s jeho podobiznou oslavující jeho hrdinské činy i mučednickou smrt.³¹

Hizballáhu se tedy dostává ze strany íránského režimu plně propagandistické i politické podpory, která je určena nejen k posílení jeho postavení na libanonském vnitropolitickém kolbišti, ale rovněž k veřejnému schválení vojenských i teroristických postupů namířených především vůči státu Izrael. Írán tak zcela otevřeně stojí za svým chráněncem navzdory jeho častému zařazování mezi teroristické organizace (figuruje např. na americkém, australském, britském i kanadském seznamu teroristických skupin, nikoli však na seznamu EU).

Hamás

Vztah Íránu k Hamásu se v průběhu času velice lišil, což významně ovlivnilo i politickou a rétorickou podporu hnutí ze strany Islámské republiky. Hillel Frisch rozděluje vztah mezi Íránem a Hamásem na tři stadia, přičemž v každém z nich se politická podpora značně lišila. První období lze zasadit do 80. let 20. století, kdy se Írán o palestinský Hamás příliš nezajímal, protože se jeho pozornost zaměřovala na mobilizaci šíitů v oblasti Perského zálivu, na vytváření a pomoc rodícímu se Hizballáhu a rovněž také na probíhající válku s Irákem. Druhé období začíná iráckou invazí do Kuvajtu v roce 1990 a následným pádem irácké moci v regionu v důsledku spojenecké protiakce. Írán se tak zbavil hlavního protivníka v oblasti a začal se stávat regionální mocností. Z revolučně laděného režimu se začal stávat režim pragmatický, který dokázal překlenout ideologický rozpor mezi sebou a Hamásem. Dominantní silou palestinského odboje byl navíc Fatah, se kterým íránský režim neměl úplně dobré vztahy.³² Írán se tak snažil vyvážit moc OOP právě politickou (i další, viz níže) podporou Hamásu, který byl silnější a mezi Palestinci populárnější než jinak ideologicky bližší Palestinský islámský džihád. Za třetí fázi Frisch označuje Íránskou změnu chování vůči Hamásu v důsledku několika událostí – vypuknutí druhé intifády (2000), americké invaze do Iráku (2003), úmrtí Jásira Arafáta (2004) a vyústění toho všeho ve vítězství Hamásu v palestinských parlamentních volbách (2006).³³ Přestože Frisch do výčtu událostí nezapočítává smrt Ahmada Jásína (2004), podle mínění autora tohoto textu jde o významný faktor, který se výrazně podílel na přiblížení Hamásu k íránskému režimu. Tato zatím poslední fáze vztahu mezi Íránem a Hamásem se nese ve znamení plné íránské podpory této palestinské organizace, která se volbami v roce 2006 stala nejsilnější politickou silou palestinské samosprávy. Mezinárodní izolace, která se na vítězný Hamás a palestinskou samosprávu snesla, ještě umocnila příklon Hamásu k íránskému patronovi.³⁴ Íránský režim si toho byl dobře vědom, takže Hamás podpořil před volbami a po jejich skončení zřetelně uvítal jeho vítězství značnými gratulacemi a zároveň skrze íránské ministerstvo zahraničí vyjádřil spokojenost s oddaností Palestinců myšlence odboje vůči sionistickému nepříteli.³⁵

Vyjádření podpory íránského režimu Hamásu se netýká pouze palestinského volebního klání, ale také bojů proti Izraeli. Zatím poslední výrazný příklad představuje gratulace íránského prezidenta Ahmadínežáda k vítězství Hamásu v tzv. válce o Gazu na přelomu roku 2008 a 2009, kdy prezident rovněž neopomněl vyzvat ke společnému boji proti sionistickému režimu.³⁶ Íránská politická podpora Hamásu stojí i na osobním setkávání představitelů obou stran. V únoru roku 2009 přicestoval do Teheránu ze syrského exilu vůdce Hamásu Chálid Mašál (uváděn také jako Chálid Mišál), který se zde osobně setkal s nejvyšším duchovním vůdcem Chámeneím i prezidentem Ahmadínežádem.³⁷ S Mašálem se také sešel, tentokrát ovšem na syrské půdě, i předseda íránského parlamentu Alí Láridžání. Nutno ovšem dodat, že na setkání byli přítomni i vrchní představitelé Palestinského islámského džihádu a dalších palestinských skupin.³⁸

ŘÍZENÍ TERORU

Hizballáh

Řízení teroru Hizballáhu ze strany Íránu je výrazně ovlivněno zmíněnou přítomností členů Revolučních gard v Libanonu již od samého počátku organizace. Právě fakt, že se Íránci přímo podíleli na vytvoření skupiny, měl vliv i na její další aktivity. Vezmeme-li v potaz to, co Shay vnímá jako řízení teroru, tedy vedení, koordinaci a dodávání informací k teroristickým činům, je třeba íránskému režimu přiznat působnost ve všech těchto oblastech. Příslušníci Revolučních gard se kromě své poradenské činnosti rovněž přímo účastnili bojů proti izraelské armádě a následně také vnitrošitského konfliktu v podobě bojů mezi Hizballáhem a Amalem na straně prvně jmenovaného (Amal byl oproti tomu podporován baasistickým režimem v Sýrii). Spolu s tím také začali budovat strukturu Hizballáhu v jižním Libanonu (hlavní baštou Hizballáhu je známé údolí Bikáa), což mělo sloužit jako předstupeň vytvoření islámské republiky íránského typu.³⁹ Je samozřejmě diskutabilní, nakolik lze tento druh podpory Hizballáhu při bojích proti Izraelcům a konkurenční šíitské skupině přímo označit za podporu terorismu, protože využívání guerillového způsobu boje proti de facto okupačnímu vojsku a nepřátelským skupinám v občanské válce je třeba vnímat na základě těchto skutečností. Takto vzniklá a Íránem podporovaná organizační struktura byla nicméně následně použita pod přímým íránským dohledem i kontrolou k čistě teroristickým činům.

Ty zpočátku směřovaly především vůči cizincům ze Západu na území Libanonu. Hlavním cílem těchto útoků bylo dosažení stažení mezinárodních mírových sil (složených z vojáků Spojených států, Francie, Velké Británie a Itálie) ze země. Na plánování, organizaci, vedení i koordinaci těchto útoků se přímo podílely íránské Revoluční gardy. Mezi hlavní metody prosazování zájmu Hizballáhu, resp. Íránu, lze považovat bombové útoky na západní cíle v Libanonu a braní rukojmích z řad cizinců. Prvně jmenovaný způsob se nejvýrazněji projevil během sebevražedného útoku na americkou ambasádu v Bejrútu v dubnu 1983, kdy bylo 63 lidí zabito a 120 zraněno, a masivního dvojitého sebevražedného útoku na americká kasárna v říjnu téhož roku, kde zahynulo 242 Američanů, a francouzskou vojenskou základnu, kde bylo zabito 58 francouzských vojáků. Ty mělo na svědomí ozbrojené křídlo Hizballáhu, které se označovalo za skupinu s názvem Islámský džihád.⁴⁰ Druhou metodu, tedy únosy cizinců, používala během 80. let 20. století hojně většina protizápadních militantních skupin pohybujících se v Libanonu, přičemž Hizballáh byl v této oblasti neaktivnější. Shay identifikuje v rozmezí let 1982–1988 celých 96 únosů cizinců, z nichž 55 připisuje právě Hizballáhu, 9 Amalu a zbytek dalším organizacím, především palestinského původu.⁴¹ Únosy provedené Hizballáhem často sloužily k naplňování íránských potřeb a cílů. Írán se tak skrze Hizballáh snažil naplnit vlastní politické požadavky na západních mocnostech, které se kvůli jejímu vnitřnímu vývoji k Islámské republice stavěly chladně až nepřátelsky. Únosy amerických občanů, z nichž nejznámější byl případ šéfa CIA v Bejrútu Williama Buckleye (Buckley byl Islámským džihádem popraven nedlouho po svém zajetí v roce

1984), sloužily Íránu k vytvoření tlaku na USA, aby přistoupily na dohodu ohledně výměny zajatců za dodávky zbraní do Íránu, který tou dobou trpěl nedostatkem vojenské techniky v bojích proti Iráku. To se také nakonec stalo a vše vyvrcholilo známou aférou Iran-Contra.⁴² Úspěšný byl i íránský tlak na Francii, která výměnou za propuštění vlastních občanů ze zajetí Hizballáhem vypověděla ze země několik set aktivistů z íránské exilové skupiny Lidová mudžahedíni⁴³ včetně jejího vůdce Masúda Radžavího. Rovněž byla navráćena část íránské půjčky Francii ještě z doby vlády Mohammada Rezy Pahlavího. Nedlouho poté, co Francie do Íránu odeslala 330 milionů dolarů, tedy odhadem třetinu celkového dluhu, došlo k propuštění několika francouzských rukojmích držených Hizballáhem.⁴⁴

Hizballáh se pod íránským vedením dopouštěl i teroristických činů mimo území Libanonu. Dva největší a nejkrvavější se odehrály v 90. letech v argentinském Buenos Aires. První proběhl v březnu roku 1992, měsíc po zabití Abbáse al-Músawího Izraelci. Al-Músawí byl tehdejší generálním tajemníkem Hizballáhu a po jeho smrti jej nahradil Hasan Nasralláh. U izraelského velvyslanectví v argentinské metropoli vybuchlo nastražené auto. Masivní exploze zabila celkem 29 lidí a 242 dalších zranila. K odpovědnosti se přihlásila skupina Islámský džihád, tedy Hizballáh. Celou operaci měl na starost již zmíněný Imád Mughnija, který podle zjištění amerických, argentinských i izraelských vyšetřovatelů koordinoval celou akci s libanonským i íránským ústředím skrze síť íránských ambasád. Rok a půl nato otrásla městem Buenos Aires další mohutná exploze, tentokrát v budově Židovského kulturního centra, která usmrtila 86 a zranila 252 lidí. Stopy opět vedly ke skupině řízené Mughnijou, respektive Hizballáhu a Íránu. Případ byl svěřen vrchnímu prokurátorovi v Buenos Aires Albertu Nismanovi. Vyšetřování prokázalo napojení teroristů na Hizballáh a íránský režim, a Nisman dosáhl dokonce toho, že několik vysokých představitelů íránského státu, také sám Mughnija, se dostalo na mezinárodní zatykač Interpolu.⁴⁵

Násilné působení Hizballáhu pochopitelně nejvíce směřuje proti hlavnímu nepříteli, tedy Izraeli. Přítomnost členů Revolučních gard, respektive jejich speciálních jednotek al-Quds⁴⁶, přímo v Libanonu způsobuje přímý vliv Íránu na teroristické aktivity této šíitské organizace. Podle Shaye jednotky al-Quds přímo hrají hlavní roli ve vytváření operačních plánů Hizballáhu i jejich realizaci v poli v případě eskalace různých druhů konfliktu s Izraelem. Írán tak řídí i koordinuje teroristické aktivity Hizballáhu a dokáže výrazně ovlivnit bezpečnostní klima v regionu.⁴⁷ Někteří členové teroristických buněk Hizballáhu se také zodpovídají ve svých akcích přímo Teheránu. Mnoho z nich rovněž vlastní íránské pasy.⁴⁸ Z důvodu zmíněného řízení teroristických činů jednotkami al-Quds, plánování i koordinování útoků skrze vlivné osoby libanonského terorismu (Mughnija) a uskutečňování únosů v politickém zájmu Islámské republiky bývá Hizballáh velice často označován za tzv. zástupce či prostředníka (v angličtině *proxy*) íránského státního terorismu.⁴⁹

Hamás

U zrodu tohoto palestinského hnutí nestály íránské silové složky, jako tomu bylo v případě libanonského Hizballáhu. Revoluční gardy ani íránské zahraniční rozvědky rovněž neparticipovaly na vytváření organizační struktury Hamánu, a Írán tak ani nemohl mít takový vliv na přímé řízení teroristických aktivit skupiny. Ty ostatně vznikly do jisté míry spontánně během první palestinské intifády a k jejich větší centralizaci při plánování docházelo až postupem času. Dalším důvodem, proč se Írán nepodílel na budování teroristické struktury Hamánu, byla vzájemná nedůvěra, občas až hraničící s rivalitou, či dokonce nepřátelstvím obou aktérů. Hamás ve svých počátcích vnímal íránskou podporu jiných palestinských militantních skupin jako hrozbu pro vlastní pozici na palestinské domácí scéně.⁵⁰ Z íránského pohledu zase přirozeného spojence představoval svou ideologickou spřízněností Palestinský islámský džihád, skrze nějž dokázaly Revoluční gardy zřídít a do značné míry i vést síť aktivistů v palestinských teritoriích. Írán se i přesto snažil o navázání těsnějších kontaktů s Hamásem, který byl mnohem větší, významnější i populárnější než Palestinský islámský džihád. Narážel ovšem na osobu jeho vůdce Ahmada Jásína, který kategoricky odmítal nabízenou pomoc v rámci řízení teroru. Kromě ideologických důvodů byl

k tomu Jásín motivován i obavami z toho, že by íránské angažmá mohlo poškodit jeho snahy o získání finanční podpory v zahraničí, především v Evropě a Spojených státech, ale také u arabských patronů. Jásín také permanentně usiloval o co nejvyšší vlastní nezávislost, která by při účasti Íránců na vedení i koordinaci teroru, či dokonce jejich faktické přítomnosti v organizaci, nebyla možná.⁵¹

Přestože se vztah Íránu a Hamásu v posledních několika letech výrazně změnil (viz výše), neexistují přesvědčivé důkazy o přímém zapojení Íránu do řízení teroru v případě Hamásu, jakkoli bývají podobné úvahy předkládány mnohými izraelskými zastánci tvrdé linie či prožidovskými lobby a neokonzervativními think-tanky ve Spojených státech⁵². I mnohdy akcentované propojení Hamásu s íránským režimem skrze libanonský Hizballáh nelze právě pro řízení teroru označit za relevantní, přestože v jiných částech komparace hraje svou roli. Jak poznamenává Hillel Frisch, v případě participace Íránu skrze Hizballáh na palestinském terorismu se Islámská republika raději zaměřovala na odpadlické skupiny Fatahu než na Hamás.⁵³ Tento bod íránské podpory terorismu je tak třeba v rámci komparace označit za nenaplněný.

FINANCOVÁNÍ

Hizballáh

Již od svého zrození, na němž se Írán přímo podílel, byl Hizballáh finančně silně závislý na Islámské republice. Írán vynakládá a vynakládá značné finanční prostředky na podporu této šíitské skupiny, přičemž tyto peníze šly různým poměrem na vyzbrojování organizace, bojový trénink jejích členů a na její samotný chod a etablování v libanonském mocenském systému. Dodávky zbraní a výcvik ovšem Shay zařazuje jako samostatné body, takže v případě financování je třeba se úzce zaměřit na přímé peněžní dotace a transakce z Íránu do Libanonu. V prvních letech po vzniku organizace získával Hizballáh z Íránu především materiální a tréninkový druh podpory, kterého bylo více zapotřebí v probíhající libanonské občanské válce. Po jejím skončení ovšem na počátku 90. let cítil Hizballáh výraznou potřebu prosazení se nejen v rámci ozbrojených střetů proti vnitrostátnímu i vnějšímu nepříteli, ale především na mocenské, politické a sociální scéně. K tomuto účelu začal Hizballáh od 90. let budovat vlastní síť sociálního zabezpečení, která mu měla zajistit tolik potřebnou popularitu a lidovou podporu. Hizballáh tak začal zakládat vlastní školy, nemocnice, zemědělská družstva, média i mešity. Právě na financování těchto aktivit se do značné míry podílel Írán. Byman operuje s odhadem, že Írán financuje až 90 % tohoto sociálního programu Hizballáhu. Dostává se tak k číslu 100 milionů dolarů ročně, které na zmíněné účely tečou z íránské státní kasy na konta Hizballáhu.⁵⁴ Vzhledem k logické snaze obou stran o maximální utajení informací o finančních tocích nejsou přesná čísla k dispozici. Lze se tak setkat s odhadem v rozmezí 60 až 100 milionů⁵⁵, i na hranici 200 milionů dolarů ročně.⁵⁶

Samotné financování probíhá prostřednictvím íránských *bonjád*, speciálních charitativních trustů či nadací, které kontrolují významnou část ekonomiky Islámské republiky. Mezi nejdůležitější pro sponzorování aktivit Hizballáhu patří Nadace mučedníků a Nadace utlačovaných a postižených (Ve fársí Bonjád-e mostazafán ve džánbázán a Bonjád-e šahíd). Tyto instituce jsou financovány nejen ze státního rozpočtu, ale také z vlastních ekonomických aktivit a z užívání majetku zabaveného Íráncům v exilu. Tyto nadace se kromě významné účasti na financování výše zmíněných sociálních projektů Hizballáhu podílejí i na vyplácení kompenzací rodinám, jejichž členové zemřeli či byli zraněni v boji proti Izraeli, i libanonským konkurenčním skupinám. Hizballáh má takto čerpat až třetinu všech íránských peněz určených na podporu všech „osvobozeneckých hnutí“. Vyplácení těchto peněz se také stalo účinným nástrojem kontroly Hizballáhu i tlaku na něj ze strany Íránu. Když se Írán např. v roce 1991 snažil vyjednat s Hizballáhem propuštění zahraničních rukojmích, došlo k redukci finanční pomoci organizaci až o 90 %.⁵⁷

Íránské peníze tečou i do hlavního propagandistického nástroje Hizballáhu – televize al-Manár. Oficiální televize Hizballáhu, která sama sebe označuje za „stanici odporu“, má za úkol informovat celý arabský svět o aktivitách organizace a v podstatě vysílat připravenou propagandu. Írán při založení televize v roce 1991 poskytl počáteční investici nutnou k jejímu provozu a následně se podílel i na jejím rozpočtu, který byl v prvním roce na úrovni jednoho milionu dolarů. V roce 2002 byl již rozpočet televize na úrovni patnácti milionů dolarů, přičemž se odhaduje, že většina těchto financí přichází z Íránu.⁵⁸ Z íránských zdrojů jsou také financovány výdaje na jednotlivé členy Hizballáhu. Mnoho rekrutů vstupuje do řad organizace kvůli peněžnímu příspěvku v hodnotě i 200 dolarů měsíčně spolu s bezplatným vzděláním a zdravotní péčí.⁵⁹ Írán je tak podle všeho dominantním zdrojem finančních prostředků Hizballáhu, který na svém patronovi přímo závisí.

Hamás

Na rozdíl od libanonského Hizballáhu nepatřil Hamás vzhledem ke své pozici i orientaci mezi hlavní spojence Íránu na území palestinské samosprávy. Od toho se odvíjela i finanční podpora ze strany Islámské republiky, která spíše směřovala k Palestinskému islámskému džihádu. Hamás měl navíc hlavní sponzory mezi jemu nakloněnými arabskými státy a nemalé množství financí získával i ze Spojených států a Evropy. Americká zpráva Kongresu odhaduje, že jen asi 10 % financí, které Hamás získával na konci 80. let, přiteklo z Íránu.⁶⁰ Nízká finanční participace Íránu na provozu Hamásu, který se od 90. let snaží vytvářet vlastní sociální síť, do níž spadají např. charitativní organizace, vzdělávací instituce, centra volného času atd., se dá vysvětlit rovněž vlastní pozicí organizace vůči šíitskému patronovi. Hamás si úzkostlivě střežil svou operativní nezávislost a zdráhal se přijmout od Íránu větší množství peněz, protože cítil riziko přeměny v nástroj teheránských ájatolláhů, jako se tomu podle něj stalo v případě Hizballáhu a Palestinského islámského džihádu.⁶¹

Co se výše finanční částky týče, zde je možné vycházet pouze z nejrůznějších odhadů, protože informace o přesném objemu peněz obě strany pochopitelně tají. Oficiální izraelské odhady hovoří o zhruba 3 milionech dolarů ročně, které během 90. let proudily z Íránu k vůdčím Hamásu. Pro srovnání, ze Saúdské Arábie takto mělo přicházet 12 milionů dolarů ročně.⁶² Částka vyplácená Hamásu Íránem se ale v čase výrazně měnila. Tato vysoká míra fluktuace byla způsobena tím, že Írán v podstatě platil za výsledky organizace. Finanční podpora tak byla nejvyšší v letech 1995 a 1996, kdy Hamás znatelně přitvrdil ve svých teroristických aktivitách, což se projevilo mimo jiné na počtu sebevražedných útoků, výbuchů autobusů⁶³ a ostřelování izraelských vojenských i jiných cílů. Za toto období si měl Hamás přijít na 25–50 milionů dolarů z íránské státní kasy.⁶⁴

Situace ve financování Hamásu se začala výrazně měnit na začátku nového tisíciletí. Po 11. září 2001 došlo k výraznému přerušení finančních toků ze Západu kvůli vyhlášení tzv. války proti terorismu.⁶⁵ Značnou ztrátu peněz utrpěl Hamás i v důsledku následného zákroku saúdskoarabského režimu proti teroristické finanční síti ve vlastní zemi a také kvůli svržení Saddáma Husajna v Iráku, který byl významným podporovatelem palestinského odboje vůči Izraeli. Výpadek těchto financí mohl být dobře pokryt právě z íránských zdrojů, k čemuž pomohla i úmrtí dvou čelních představitelů Hamásu v roce 2004 – Ahmada Jásína a Abdalazíze al-Rantísího.⁶⁶ V syrském exilu se tak příležitosti chopil Chálid Mašál, který vytvořil přímé kanály na íránské Revoluční gardy a zajistil zvýšení finančních toků z Islámské republiky.⁶⁷

Dalším mezníkem bylo vítězství Hamásu v palestinských parlamentních volbách v roce 2006, kdy byl schopen sestavit sám většinovou vládu. Reakce mezinárodního společenství na obsazení vlády teroristickou organizací získala podobu přerušení finančních příspěvků ze Západu palestinské samosprávě, která na nich byla životně závislá. Této situace ihned využil Teherán, když ústy Alího Láridžáního, tehdejšího tajemníka íránské Nejvyšší národní bezpečnostní rady, prohlásil, že „rozhodně pomůže finančně této vládě, aby byla schopna čelit americké krutosti“.⁶⁸ To se také stalo a Hamás získal z Íránu během prvního roku po volbách 120 milionů dolarů spolu se slibem od íránského ministra zahraničí Manúčehra Mottakího, že Islámská republika bude Hamásu

poskytovat peníze i nadále. K tomu se vyjádřil Chálid Mašál, tehdy na návštěvě Teheránu, v tom smyslu, že od Íránu očekává další podporu, která pomůže rozbít politické a ekonomické sankce vůči palestinské samosprávě.⁶⁹ Írán se tak v důsledku bojkotu palestinské samosprávy západními mocnostmi stal jejím hlavním finančním sponzorem, tím pádem i hlavním sponzorem dominantního Hamásu. Na rok 2010 Hamás potvrdil svůj rozpočet ve výši 540 milionů dolarů, maximálně 60 milionů očekává z daní a různých poplatků. Zbytek má přijít od zahraničních dárců, z nichž nejvýznamnější má být právě Írán. Předseda palestinské samosprávy Mahmúd Abbás k tomu řekl, že Hamás získává z Teheránu 250 milionů dolarů ročně, nebo dokonce každých šest měsíců.⁷⁰ Takovýto objem prostředků způsobuje v posledních několika letech přímou finanční závislost Hamásu na Íránu, který si tím buduje svou dominantní pozici v okupované Palestině.

INSTRUKTÁŽ A VÝCVIK

Hizballáh

Instruktaž a výcvik členů Hizballáhu k užití (nejen) teroristických metod ze strany Íránu probíhaly již od samotného vzniku organizace. Hlavní roli zde pochopitelně hrála přítomnost členů íránských Revolučních gard. Právě probíhající izraelská vojenská intervence i občanská válka v Libanonu zvyšovaly potřebu šíitských milic získat kvalitní bojový výcvik. Revoluční gardy proto téměř okamžitě po svém příjezdu v roce 1982 obsadily kasárny libanonské armády v údolí Bikáa, kde začaly poskytovat vojenský výcvik šíitským bojovníkům právě zformovaného Hizballáhu a také náboženské učení místním duchovním. V roce 1984 již bylo v této oblasti zaznamenáno šest výcvikových středisek, kde provádělo instruktaž na 1 500 gardistů.⁷¹ Význam, jaký měla přítomnost Revolučních gard a jejich vojenský i ideologický výcvik na Hizballáh, potvrdil i jeho vlivný duchovní a budoucí generální tajemník (1991–92) Abbás Músawí, který se sám zúčastnil jednoho z prvních bojových kurzů. Podle Músawího byly důkazem íránského úspěšného výcviku první sebevražedné útoky krátce po příjezdu Revolučních gard do Libanonu.⁷² Hizballáh ovšem nezískával od Íránců pouze trénink k sebevražedným metodám. Každé z výcvikových středisek na jihu Libanonu mělo svou vlastní specializaci v různých aspektech gerilového boje. Revoluční gardy zde trénovaly např. přepadové akce, ukrývání a odpalování bomb u kraje silnic, pokročilé techniky průzkumu a špiónáže, metody infiltrace či způsoby psychologické války a propagandy.⁷³

Vojenský výcvik členů Hizballáhu ze strany Íránu v jeho začátku byl velice důležitý k etablování hnutí v Libanonu. Předpokládá se, že bojová instruktaž pokračovala i celá 80. léta. V letech 1987–1990 nabrala znovu na intenzitě, když Revoluční gardy vyvíjely výraznou činnost v šíitských oblastech Libanonu kvůli zuřícím srážkám mezi Hizballáhem a Amalem. Jakkoli se Írán snažil balancovat mezi oběma šíitskými organizacemi, Revoluční gardy se rozhodně postavily právě za Hizballáh, čímž demonstrovaly jistou míru nezávislosti na oficiálním politickém kurzu Teheránu.⁷⁴ Výcvik šíitských bojovníků ovšem probíhal i mimo území Libanonu. Tou nejdůležitější externí destinací byl pochopitelně Írán. Na jeho území nedocházelo pouze k instruktaži špiček silových složek Hizballáhu, ale rovněž k poskytnutí bezpečného útočiště libanonským teroristům. Imád Mughníja byl pravidelným íránským hostem v případě výcviku i shánění podpory pro vlastní činnost (např. podzim 1987 v severním Íránu, v lednu 1988 v Kómu) a také uprchlíkem do Islámské republiky v roce 1994 z bezpečnostních důvodů po smrti jeho bratra Fuáda.⁷⁵ Další důležitou vlnu íránského angažmá ve výcviku bojovníků Hizballáhu spustila izraelská invaze do Libanonu v červenci 2006. Podle odhadů Roberta Fiska⁷⁶ bylo během dvou následujících let posláno do Íránu na tříměsíční intenzivní vojenský kurz až 4 500 členů organizace, kteří měli tvořit jádro gerilových skupin při příští izraelsko-libanonské válce.

Kromě Íránu bývá velice často označována za destinaci výcviku členů Hizballáhu Sýrie. Její dlouhodobé angažmá v libanonském konfliktu je zřejmé, stejně jako její úzké spojení s Íránem i nepřátelská orientace vůči Izraeli. Damašek bývá rovněž velice často místem setkání vrcholných

představitelů Hizballáhu, Sýrie i Íránu. Z těchto důvodů se právě území Sýrie uvádí jako další pravděpodobná lokace umožňující bojový trénink libanonským šíitským militantům.⁷⁷ Další často skloňovanou zemí, v níž mělo docházet k tréninku členů Hizballáhu, bývá Súdán. Zde v 90. letech 20. století budoval Umar Bašír spolu s islámským radikálem Hasanem al-Turábím tuhý islámský režim, který se brzy dostal do mezinárodní izolace, a Súdán byl zařazen na seznam zemí podporujících terorismus. Súdán poskytoval bezpečné útočiště islámským bojovníkům z celého světa, na jeho území pro ně vznikaly výcvikové tábory a režim Umara Bašíra byl obviňován i ze spolupráce s Al-Káídou a Usámou bin Ládinem.⁷⁸ V této době byl v Súdánu výrazně činný i Írán, který do této africké země poslal několik set příslušníků Revolučních gard. Ti se zde podíleli na vzniku výcvikových táborů a následném tréninku členů nejružnějších teroristických skupin, mezi nimiž neměly chybět ani Hamás, Palestinský islámský džihád či právě Hizballáh.⁷⁹

Hamás

Již několikrát zmíněné problematické vztahy mezi Hamásem a Íránem se projevovaly i v dimenzi výcviku členů palestinské organizace. Jelikož Írán nestál u vzniku tohoto hnutí, nepodílel se ani na bojovém tréninku prvotní členské základny. Teprve od poloviny 90. let se začali oba hráči sbližovat i za pomoci prostředníka v podobě libanonského Hizballáhu. Právě jeho výcviková infrastruktura na jihu Libanonu začala být za finančního přispění Íránu využívána k tréninku palestinských militantů nejen z Hamásu, ale také z Palestinského islámského džihádu a dalších protiizraelských skupin. Írán se ovšem výcviku členů Hamásu neúčastnil pouze skrze prostředníka, zapojoval se i přímo, přestože s jistými rezervami. Hasan Saláme, jenž byl mozkiem útoků na izraelské autobusy v únoru 1997 (viz výše), popsal svůj výcvik, který začal ideologickým školením v Súdánu, odkud byl převezen přes Sýrii na vojenskou základnu nedaleko Teheránu. Zde strávil tři měsíce intenzivním vojenským výcvikem, který mu poskytli íránské experti. Saláme se podle vlastních slov naučil zacházet s výbušninami i automatickými zbraněmi, byl trénován v přepadových akcích, deaktivování min a následném získávání výbušního materiálu i výrobě spouštěcích mechanismů pro bomby.⁸⁰

Íránská ostražitost vůči přímému zapojení do výcviku Palestinců na vlastním území byla způsobena obavou Revolučních gard, že palestinské sítě jsou do značné míry řízeny či monitorovány izraelskými tajnými službami. Situace se začala měnit s vypuknutím druhé intifády, kdy byly stovky zraněných Palestinců brány na léčení do Íránu. Mnoho z nich bylo kontaktováno íránskými bezpečnostními službami a rekrutováno k výzvědné činnosti, teroristickým aktivitám i pašování zbraní. Jejich výcvik v Íránu započal okamžitě po zdravotní rekonvalescenci.⁸¹ Odhadované počty takto trénovaných členů Hamásu ovšem nejsou nikterak vysoké. Je to dáno jak zaměřením Hamásu na jiné (zejména arabské) sponzory, kdy mnoho členů organizace trénuje např. v Sýrii, tak tím, že do Íránu bývá vypravována na výcvik úzká elita bojovníků v určitých časových cyklech, přičemž jejich počet se pohybuje kolem 150 na půl roku. Jeden palestinský velitel to v rozhovoru pro The Sunday Times charakterizoval tak, že do Teheránu jsou posílány jejich nejlepší mozky, aby tak došlo k co největšímu využití vynaložených finančních prostředků.⁸²

Ohledně íránského angažmá v bojové instruktáži členů Hamásu bývají často zmiňována výcviková střediska na území Sýrie. Je ovšem otázkou, zdali takovéto tábory spadají pod íránské velení a je možné je zařadit pod íránskou podporu, nebo jde o syrskou pomoc. Rovněž bývá poukazováno na výcvik palestinských radikálů v Súdánu během 90. let (viz výše). Na samotném území současné palestinské samosprávy však nikdy nebyla tato činnost Íránu prokázána. Lze se tedy domnívat, že nejdůležitějšími místy pro vojenské školení bojovníků Hamásu jsou oblasti v Libanonu kontrolované Hizballáhem a půda Islámské republiky.

DODÁVKY ZBRANÍ A VOJENSKÉ TECHNIKY

Hizballáh

V průběhu 80. let 20. století Írán výrazně participoval na utváření i výcviku šíitských bojových skupin v Libanonu. To s sebou neslo i nutnost zajištění dostatku vojenského materiálu k tomu, aby byl bojový trénink efektivní a mohlo dojít k etablování skupin. Během tohoto období byl ovšem samotný Írán tím, kdo trpěl nedostatkem zbraní v probíhajícím konfliktu s Irákem. Mezinárodní izolace Islámské republiky, odklon zemí Západu, které patřily před konfliktem mezi hlavními dodavateli bojové techniky do Íránu, a naopak jejich příklon k íránskému válečnému rivalovi způsobily, že se režimu ájatolláhů výrazně nedostávalo tolik potřebného vojenského materiálu. Tento stav do značné míry platí v důsledku mezinárodních sankcí vůči Íránu do současnosti. Hlavním zásobovatelem šíitských militantů v Libanonu (a také samotného Íránu) se tak stala Sýrie, která k tomu získávala finance především z Islámské republiky a také z Libye. Hizballáhu se tak dostávalo výbušnin a protitankových střel, které byly značně účinné proti izraelským obrněným vozidlům.⁸³

I během 90. let hrála Sýrie roli klíčového článku ve vyzbrojování Hizballáhu, kdy přes ni začaly hojně putovat zbraně íránské provenience. Množství dodávek tohoto druhu zboží je dlouhodobě ovlivňováno třemi faktory – bojovými potřebami Hizballáhu, vzájemným vztahem mezi Íránem a Sýrií a v neposlední řadě i zahraniční politikou Islámské republiky, respektive orientací jejích hlavních představitelů. Během prezidentství Mohammada Chátamího (1997–2005) byla íránská materiální podpora libanonského spojence zaměřována spíše na zvýšení jeho vlivu mezi obyvatelstvem a na politické scéně. Od zvolení prezidenta Mahmúda Ahmadínežáda (2005) ovšem začala Islámská republika opět více investovat do vyzbrojování Hizballáhu, což nabralo na důležitosti při izraelské invazi do Libanonu v roce 2006. Zvýšení dodávek zbraní a vojenské techniky v tomto období šlo ruku v ruce s dalším posilováním vlivu Íránu po opuštění libanonského území syrskými vojáky v dubnu roku 2005 po jejich téměř třicetileté přítomnosti. Nepřítomnost syrské armády umožnila Íránu větší manévrovací prostor ke konsolidaci bojových schopností i moci Hizballáhu, který se tak stal nejdůležitější vojenskou silou v Libanonu.⁸⁴ V této době organizace získávala od Revolučních gard především systémy raketového dělostřelectva⁸⁵ pro ostřelování izraelských pozic a osad, protitankové střely, komponenty pro výbušné systémy a jejich dálkové odpalování a spekuluje se rovněž nad dodávkami pokročilých protilodních řízených střel.⁸⁶ Hizballáh během konfliktu v roce 2006 vypálil na Izrael tisíce raket, které navzdory slabé přesnosti a nedostatečnému doletu usmrtily 39 civilistů a způsobily značnou psychologickou újmu židovskému státu. Tento a další vojenský materiál se z Íránu k Hizballáhu dostává pašováním skrze syrské území. K tomu bývají často využívány civilní i vojenské lety a také železnice vedoucí přes Turecko. Tyto náklady bývají doprovázeny členy Revolučních gard a průchod je zabezpečován vysokými úplatky. K odhalení tohoto způsobu přepravy zbraní došlo v květnu 2007, kdy na jihovýchodě Turecka kurdští separatisté odpálili trať a vykolejili tak vlak jedoucí z Íránu do Sýrie. Při vyšetřování útoku policie našla rakety, ruční zbraně i munici ukryté ve stavebních zařízeních.⁸⁷ Írán tak v současnosti představuje zřejmě nejdůležitějšího dodavatele zbraní a vojenské techniky Hizballáhu, přestože nelze zlehčovat ani pozici Sýrie, která neslouží pouze jako tranzitní země, ale dodává libanonské organizaci i vlastní zbraňové systémy.

Hamás

Na rozdíl od Hizballáhu se Hamásu v počátcích nedostávalo ze strany Íránu dodávek vojenského materiálu. To bylo způsobeno jednak málo blízkým vztahem mezi organizací a Islámskou republikou až do počátku nového tisíciletí, ale také do značné míry úspěšnou Izraelskou snahou zamezit pašování zbraní na okupovaná území. V neposlední řadě je třeba zmínit skutečnost, že sám špatně zásobený Írán soustředil svou podporu v podobě dodávek zbraní a vojenské techniky především na Hizballáh. Je proto velice problematické, či dokonce nemožné, hovořit o zásobení

Hamásu zbraněmi během 80. a 90. let, kdy k němu pravděpodobně nedocházelo vůbec, nebo jen ve velice malé míře.

Za zlomovou událost, která měla přinést důkaz o zásobování palestinských teroristických skupin Íránem, bývá označováno zadržení nákladní lodě Karine A izraelským námořnictvem ze začátku roku 2002. Na palubě lodi byly nalezeny íránské zbraně a tento náklad měl směřovat k břehům pásma Gazy. Izrael okamžitě identifikoval za příjemce zbraní Jásira Arafáta a obvinil jej i Írán z podpory terorismu. Celá situace vzbudila řadu kontroverzí. Obě strany svou účast vehementně popíraly, Izraelci ji prezentovali jako důkaz íránské podpory terorismu v Palestině a zároveň tlačili na Spojené státy, aby zastavily právě probíhající americko-íránský dialog.⁸⁸ Je samozřejmě velice problematické označovat tuto událost za dodávku zbraní Hamásu, protože vztah organizace k Jásiru Arafátovi byl spíše konkurenční než přátelský. Není tedy jasné, jakým způsobem by probíhala redistribuce nalezené vojenské techniky, kdyby dosáhla svého cíle. Podle Levitta⁸⁹ by zisk nákladu palestinskými militanty mohl výrazně ovlivnit poměr sil mezi nimi a Izraelci. V dodávce se nacházely rakety s dosahem 20 kilometrů, protitankové střely, minomety, protipěchotní miny i ruční zbraně a munice. Některé z těchto zbraní měly dokonce mít na sobě sériová čísla, která dokazovala vyrobení v Íránu. Tato operace byla dle Levitta plně hrazena Islámskou republikou, ale byla provedena Hizballáhem.

Právě libanonský Hizballáh bývá velice často označován za hlavního dodavatele (prostředníka) vojenské techniky palestinským teroristickým organizacím. Spolu se syrskou pomocí se snaží pašovat zbraně do oblastí Gazy, Judeje a Samaří a dalších po moři nebo skrz síť tunelů z Egypta.⁹⁰ Klíčovými zbraňovými systémy, které má Hamás z Íránu získávat, jsou především rakety Qassám a Grad, pomocí nichž ostřeluje od roku 2005 izraelské osady.⁹¹ Informace ohledně íránských dodávek zbraní Hamásu jsou ovšem těžko ověřitelné a často se pohybují až na hranici spekulace. Ani odborníci na tuto tematiku nejsou schopni se jednoznačně shodnout na míře angažovanosti Islámské republiky v této materiální pomoci Hamásu. To vyplývá i z rozhovoru dvou expertů na tuto problematiku – již zde několikrát citovaného Matthew Levitta, člena Washingtonského institutu pro blízkovýchodní politiku (The Washington Institute for Near East Policy), a Hillary Mann Leverettové, generální ředitelky konzultační společnosti Stratega a bývalé členky diplomatické služby, pro National Public Radio. Zatímco Levitt nepochybuje o značné íránské vojenské pomoci Palestincům a dokládá to nálezem íránských sériových čísel na zbytcích raket, které dopadly na Izrael, Leverettová naopak argumentuje absencí jasných důkazů o íránských dodávkách zbraní Hamásu a nepovažuje je ani za pravděpodobné. Kloní se spíše k finančním příspěvkům ze strany Islámské republiky.⁹² Lze se tedy domnívat, že určitá podpora pomocí zbraní a vojenské techniky Hamásu ze strany Íránu existuje (zejména v posledních několika letech), nedosahuje ovšem zdaleka takové míry, jako tomu je v případě Hizballáhu. Islámská republika se tak spíše zaměřuje na jiné dimenze pomoci palestinské organizaci.

ZÁVĚREČNÉ SROVNÁNÍ

Přestože z hlediska ideového i náboženského zázemí, stejně jako z hlediska způsobu, důvodu i příčin vzniku, se libanonský Hizballáh od palestinského Hamásu liší, spojuje je užívání teroristických metod a boj proti společnému nepříteli v podobě státu Izrael. Právě to jsou důvody podpory obou skupin teokratickým režimem v Íránu. Při rozdělení jeho strategie podpory terorismu Hizballáhu a Hamásu na *propagandu a politickou podporu, řízení teroru, financování, instruktáž a výcvik* a také *dodávky zbraní a vojenské techniky* dochází k výraznému odlišení přístupu Islámské republiky vůči svým dvěma partnerům. U všech pěti bodů je íránská podpora Hamásu historicky nižší v důsledku ideologické nekompatibility obou stran, absence íránské přítomnosti při genezi hnutí, íránské podpory konkurenčních palestinských organizací i osobní animozity duchovního vůdce Ahmada Jásína vůči režimu ájatolláhů. Výrazná změna v íránském přístupu nastala po sérii několika událostí, mezi nimiž byly těmi nejvýraznějšími vypuknutí druhé intifády, americká invaze

do Iráku, úmrtí Jásira Arafáta, vítězství Hamásu v palestinských parlamentních volbách a v neposlední řadě smrt Ahmada Jásína. Oproti tomu lze v případě Hizballáhu mluvit o výrazném iránském podílu na jeho vzniku, ideové i náboženské spřízněnosti, politické orientaci i personálním propojení.

V první oblasti státní podpory terorismu podle Shaye – *propagandy a politické podpory* – lze v současnosti vnímat časté rétorické výstupy čelních představitelů iránské politické scény i jejich osobní setkání s vůdci skupin ve prospěch obou subjektů především v boji proti Izraeli. Například v květnu roku 2009 takto obě organizace jedním dechem podpořil předseda iránského parlamentu Alí Lárídžání, když prohlásil, že „jsme velice hrdí, že bráníme Hamás a Hizballáh a nesnažíme se to skrývat. (...) Hizballáh není teroristická skupina, jsou to obránci islámské cti. Hamás není teroristická skupina, jsou to obránci Palestiny“.⁹³ Íránskou podporu oběma organizacím lze ale spatřovat i na vnitrostátním kolbišti, neboť obě skupiny jsou Íránem upřednostňovány coby hlavní hráči ve vnitřní politice svých zemí. Historicky je mnohem výraznější iránská podpora vidět u libanonského Hizballáhu, Hamásu se jí ve větším množství dostává až po v palestinských parlamentních volbách.

U *řízení teroru* lze vnímat největší rozdíly v míře iránské podpory mezi oběma subjekty. Zatímco v případě Hamásu je z důvodů iránské orientace v tomto směru na Palestinský islámský džihád a snahy hnutí o co nejvyšší operativní nezávislost třeba tento bod v rámci komparace označit za nenaplněný, na *řízení teroru* Hizballáhu se iránský režim podílel významně. Největší zásluhu na tom má přítomnost členů iránských Revolučních gard již od samotného vzniku skupiny a jejich účast na bojích Hizballáhu proti zahraničním okupantům i vnitrostátním protivníkům. Teroristické aktivity Hizballáhu byly a jsou do značné míry řízeny, kontrolovány, logisticky podporovány i schvalovány Revolučními gardami či iránskou politickou a mocenskou garniturou.

I v rámci *financování* lze spatřit výraznější historickou disproporci v iránském přístupu vůči Hizballáhu a Hamásu. Hizballáh byl od svých počátků finančně životně závislý na svém iránském sponzorovi. Během 90. let pak získával finance k rozvíjení vlastního systému sociálního zabezpečení, který mu měl zajistit lidovou podporu a z toho plynoucí politickou moc na vnitrostátní úrovni. Írán financuje až 90 % těchto aktivit částkou kolem 100 milionů dolarů ročně, některé odhady hovoří až o dvojnásobku této sumy. Z iránských peněz je placen i hlavní propagandistický nástroj Hizballáhu, televize al-Manár, a jsou jimi také pokrývány výdaje na výplaty rekrutů. Oproti tomu na fungování Hamásu se zpočátku Írán finančně podílel jen minimálně. Bylo to způsobeno především snahou hnutí o operativní i finanční nezávislost. Posun nastal teprve od poloviny 90. let, kdy byl Hamásu doslova proplácen nárůst teroristických útoků proti izraelským cílům. Další posun k vyšší závislosti na Islámské republice nastal po 11. září, kdy v rámci tzv. války proti terorismu bylo omezeno, či dokonce zlikvidováno, několik hlavních finančních zdrojů palestinského odboje, takže Hamás byl nucen více spoléhat na peníze od iránských ájatolláhů. Vítězství Hamásu v palestinských volbách v roce 2006 pak znamenalo mezinárodní izolaci palestinské samosprávy a zastavení finančních toků do Palestiny. Írán se tak v důsledku bojkotu palestinské samosprávy západními mocnostmi stal jejím hlavním finančním sponzorem, odhaduje se, že z Teheránu plyne její hlavní politické síle, Hamánu, 250 milionů dolarů ročně. V současnosti tak lze nalézt shodu v iránské podpoře obou subjektů, které jsou životně závislé na přísunu iránských peněz.

V případě *instruktáže a výcviku* se opět výrazně projevuje faktor přítomnosti členů iránských Revolučních gard při vzniku Hizballáhu. Ti měli za úkol cvičit své šíitské souvěrce pro boj ve zrovna zuřící občanské válce a následně i v útocích na izraelské a západní cíle. Došlo k budování výcvikových táborů na jihu Libanonu a členové hnutí začali být pod dozorem Íránců cvičeni i v táborech v Súdánu, Sýrii i samotném Íránu. V případech vyostření konfliktu s Izraelem se pak intenzita výcviku vždy zvýšila. V letech 2006 až 2008 tak mělo být na území Islámské republiky vycvičeno během tříměsíčních intenzivních vojenských kurzů na 4 500 členů organizace. Írán rovněž ochotně poskytoval bezpečné útočiště libanonským teroristům včetně proslulého Imáda Mughnji. Na druhé straně absence přítomnosti Íránců u formování Hamásu způsobila v porovnání

s Hizballáhem malý vliv Íránu na výcvik členů hnutí. Ten sice od poloviny 90. let určitým způsobem probíhal, byl ovšem spíše na úrovni několika desítek jednotlivců a nedosahoval takové masovosti jako u libanonské skupiny. To bylo způsobeno i obavou Íránců o možnou infiltraci palestinských militantů izraelskými tajnými službami, takže hromadnější výcvik na vlastním území byl vnímán jako bezpečnostní riziko. I při současném větším sblížení obou stran nedochází k íránskému výcviku většího počtu členů Hamásu. Do Íránu bývá posílána na výcvik úzká elita bojovníků v určitých časových cyklech, jejich počet se pohybuje kolem 150 na půl roku. Rozdíl v počtech vycvičených jedinců i tradici bojového tréninku mezi Hizballáhem a Hamásem je tak značný.

I v poslední oblasti, která se týká *dodávek zbraní a vojenské techniky*, je při srovnání obou skupin vidět rozdíl v íránské podpoře. Ten je kromě historických okolností dán i geografickým faktorem, neboť území Libanonu je pro dodávky zbraní mnohem dostupnější než Izraelci přísně střežená palestinská samospráva. V průběhu 80. a 90. let narážela íránská podpora v tomto bodě na vlastní nedostatek vojenského materiálu kvůli válce s Irákem a mezinárodnímu zbrojnímu embargu. Teprve v novém tisíciletí začaly íránské zbraně výrazněji proudit k rukám členů Hizballáhu. Důležitými byly a jsou především raketové systémy (jejichž počet jde do tisíců) pro ostřelování izraelských měst, protitankové střely a výbušná zařízení pro gerilový způsob boje při izraelských útocích na pozice Hizballáhu, ale samozřejmě i množství ručních zbraní a munice. Hamásu se v jeho počátcích ze strany Íránu podle všech informací nedostávalo zbraní a vojenské techniky vůbec. Svou podporu Írán směřoval spíše na spřízněný Hizballáh. Ani po sblížení obou aktérů není zcela jisté, jakým způsobem a v jakém množství íránský režim poskytuje Hamásu zbraně. Toto téma je navíc příliš zpolitizováno, je plné kontroverzních událostí (viz případ Karine A) a ani odborníci na problematiku nejsou schopni nalézt v dané věci alespoň částečnou shodu. I v momentě, kdy bude připuštěna možnost, že Írán zásobuje Hamás vojenskou technikou (ať už přímo nebo skrze Hizballáh), je nutno počítat s natolik malým objemem těchto dodávek, že nejsou schopny plně prokázat účast Teheránu. Tím tak opět vzniká asymetrický přístup k íránské podpoře Hizballáhu a Hamásu.

Nejvýraznější rozdíly v současném přístupu Íránu v podpoře vůči libanonskému Hizballáhu a palestinskému Hamásu lze najít především ve věcech týkajících se *řízení teroru a výcviku* členů. Tím hlavním důvodem tohoto stavu je přímé personální propojení obou aktérů a mnoholetá přítomnost členů íránských Revolučních gard ve strukturách Hizballáhu, na nějž tak má Islámská republika výrazný vliv. Hizballáh proto bývá velice často nazýván hlavním spojencem Íránu či jeho zástupcem či prostředníkem (*proxy*) ve věcech terorismu a boje proti Izraeli. Naopak vztah mezi Hamásem a Íránem se v posledních dvaceti letech proměnil ze vzájemné počáteční animozity a konkurence až k současnému pragmatickému spojení. Na rozdíl od Hizballáhu, který si je s íránským režimem blízký i ideově, nábožensky a politicky, spojuje Hamás a Islámskou republiku především společný nepřítel v podobě Izraele. Právě z těchto důvodů je íránská podpora Hizballáhu v historii i současnosti mnohem vyšší, než je tomu v případě Hamásu.

POZNÁMKY

¹ Country Reports on Terrorism 2008 [online].

² HLAVÁČ, Ivo, Strategie, 127–130.

³ KYDD, Andrew, WALTER, Barbara, The Strategies of Terrorism, s. 49–80.

⁴ CLINE, Ray, ALEXANDER, Yonah, Terrorism as State-Sponsored Covert Warfare, s. 32.

⁵ MARTIN, Gus, Understanding Terrorism, s. 124–125.

⁶ GANOR, Boaz, Countering State-Sponsored Terrorism.

⁷ MARTIN, Gus, Understanding Terrorism, s. 125–130.

⁸ SHAY, Shaul, The Axis of Evil : Iran, Hizballah, and the Palestinian Terror, s. 147–148.

⁹ Více viz ABRAHAM, A.J., Lebanon War.

¹⁰ NAPOLEONI, Loretta, Teror s.r.o., s. 103–106.

¹¹ Sepáh-e pásdárán-e engheláb-e eslámí – doslova Armáda strážců islámské revoluce. Jsou známé také pod názvy Sepáh či Pásdárán nebo pod zkratkou IRGC (The Islamic Revolutionary Guard Corps). Revoluční gardy vznikly krátce po islámské revoluci a jejich primárním úkolem byla ochrana nového politického zřízení. Irácká invaze ale zvýšila potřebu nasazení všech ozbrojených složek na obranu země, čímž došlo k přesunu Revolučních gard na frontovou linii. Postupně došlo k vytvoření pozemní armády, letectva i námořnictva Revolučních gard, čímž se naplnilo vytvoření plně funkční paralelní armády oddané pouze nejvyššímu duchovnímu vůdci.

¹² AZANI, Eitan, Hezbollah: The Story of the Party of God, s. 60–63.

¹³ NASR, Vali, The Shia Revival, s. 137–138.

¹⁴ KEDDIE, Nikki, Modern Iran: Roots and Results of Revolution, s. 240.

¹⁵ Islám rozděluje džihád na malý a velký, přičemž velký džihád znamená duchovní boj věřícího s pokušením hříchu, zatímco malý džihád bývá zpravidla interpretován jako boj za víru nebo proti nevěřícím, tzv. džihád mečem. Často, i když ne zcela správně, bývá tento džihád označován za svatou válku. Souslovím malý džihád bývají ovšem označovány i jiné různorodé aktivity muslima (více viz MENDEL, Miloš, Džihád: Islámská koncepce v šíření víry).

¹⁶ ALAGHA, Joseph, Shifts in Hizbullah's Ideology, s. 112–114.

¹⁷ Toto slovo znamená „Nadšení“ a zároveň jednotlivá písmena tohoto výrazu představují zkratku: Harakat al-muqáwama al-islámíja (Hnutí islámského odporu).

¹⁸ Intifáda znamená arabsky „procitnutí“ či „otřesení“, v přeneseném smyslu slova bývá užívána jako „povstání“. Za první intifádu bývá označována vlna palestinských nepokojů v letech 1987–1993. V roce 2000 pak propukly další palestinské bouře, které nesou pojmenování druhá intifáda. ČEJKA, Marek, Encyklopedie blízkovýchodního terorismu, s. 84–86.

¹⁹ INTROVIGNE, Massimo, Hamás: islámský terorismus ve Svaté zemi, s. 35–42.

²⁰ Islamistická organizace založená v roce 1928 Hasanem al-Banná, jejímž cílem je návrat k čistému islámu a nastolení islámského chalífátu. Muslimské bratrstvo je hlavním radikálně-islámským opozičním proudem ve velké části arabského světa. Svůj vliv si vytváří především skrze provozování charitativní činnosti, ale také pomocí ozbrojeného boje proti nepřátelům pravého islámu (jak jej chápe tato organizace). ČEJKA, Marek, Encyklopedie blízkovýchodního terorismu, s. 133.

²¹ ČEJKA, Marek, Vůdčí osobnosti Hamásu a Palestinského islámského džihádu.

²² JENSEN, Michael, Political Ideology of Hamas: A Grassroots Perspective, s. 141–143.

²³ RAMANA, Siddharth, The Hamas-Iranian relationship and its trans-national impact, s. 2.

²⁴ MANNES, Aaron, Profiles in terror : A Guide to Middle East Terrorist Organizations, s. 195–201.

²⁵ Fars News Agency 8. 8. 2006 [online].

²⁶ Umma značí společenství nebo národ podle Koránu 3:106/110: *Vy jste národ nejlepší, jenž kdy povstal mezi lidmi; vy přikazujete vhodné, zakazujete zavrženíhodné a věříte v Boha.* (Korán, překlad Ivan Hrbek) Sousloví islámská umma bývá používáno k označení celého muslimského světa.

²⁷ Fars News Agency 20. 8. 2006 [online].

²⁸ KHALAJI, Mehdi, Iran's Shadow Government in Lebanon.

²⁹ MEMRI 26. 2. 2010 [online].

³⁰ Fars News Agency 15. 10. 2010 [online].

³¹ Fars News Agency 11. 3. 2008 [online].

³² Mezi organizacemi kolem sekulárního a nacionalistického Jásira Arafáta a islamisticko-revolučním Íránem jsou značné ideologické rozdíly. Arafát navíc v Íránu padl v nemilost svou výraznou podporou Iráku v irácko-íránské válce. Více viz KRAUS, Josef, Íránská podpora terorismu – hrozba nebo mýtus?

³³ FRISH, Hillel, The Iran-Hamas Alliance: Threat and Folly.

³⁴ Ibid.

³⁵ Fars News Agency 27. 1. 2006 [online].

³⁶ Fars News Agency 19. 1. 2009 [online].

³⁷ Fars News Agency 1. 2. 2009 [online].

³⁸ Fars News Agency 8. 1. 2009 [online].

³⁹ ABRAHAM, A.J. Lebanon War, s. 178–179.

⁴⁰ MANNES, Aaron, Profiles in terror : A Guide to Middle East Terrorist Organizations, s. 147.

⁴¹ SHAY, Shaul, The Axis of Evil : Iran, Hizballah, and the Palestinian Terror, s. 117.

⁴² Jeden z největších skandálů americké administrativy z roku 1986, kdy se na veřejnost dostala zpráva o tom, že se nejvyšší státní představitelé (včetně prezidenta Ronalda Reagana) podíleli na dodávkách zbraní CIA Íránu skrze Izrael. Ze získaných peněz CIA financovala nikaragujskou odbojovou skupinu Contras, která bojovala proti sandinistickému režimu ve své zemi.

⁴³ Mudžahedín-e chalq, známý také pod zkratkou MEK, MKO či PMOI – People's Mujahedin of Iran. Jedná se o íránskou opoziční skupinu, která si nárokuje roli íránské exilové vlády a parlamentu. Lidoví mudžahedíni jsou kvůli svým mnoha teroristickým činům zařazeni na americkém seznamu teroristických skupin a až do ledna roku 2009 byli vedeni i na seznamu teroristických organizací Evropské unie. Odtud byly ovšem po několikaletém snažení u evropských soudů odstraněni.

⁴⁴ SHAY, Shaul, *The Axis of Evil : Iran, Hizballah, and the Palestinian Terror*, s. 121.

⁴⁵ BERGMAN, Ronen, *The Secret War with Iran*, s. 170–183.

⁴⁶ Jednotka al-Quds (arabský název pro Jeruzalém) patří ke zvláštním silám Revolučních gard. Specializuje se na nekonvenční způsoby boje, zejména záškodnictví a terorismus. Al-Quds se dostává zvláštního zacházení a především priority pro výcvik a vybavení. Rozpočet jednotky je přísně tajný a je přímo kontrolován nejvyšším duchovním vůdcem. Skupina operuje primárně v zahraničí, i když její základny se nacházejí v i vně Íránu. K náplni její práce patří i zpravodajská činnost. Z toho důvodu pak často bývají členové jednotky přítomni na íránských ambasádách. Specializují se rovněž na výcvik zahraničních islámských radikálů a teroristů, které pak v cílové zemi logisticky i personálně podporují. CORDESMAN, Anthony, *Iran's Developing Military Capabilities*, s. 48–49.

⁴⁷ SHAY, Shaul, *The Axis of Evil : Iran, Hizballah, and the Palestinian Terror*, s. 133.

⁴⁸ BYMAN, Daniel, *Deadly Connections*, s. 90.

⁴⁹ Srov. AZANI, Eitan, *Hezbollah: The Story of the Party of God*, BERGMAN, Ronen, *The Secret War with Iran*, BYMAN, Daniel, *Deadly Connections*, MANNES, Aaron, *Profiles in terror : A Guide to Middle East Terrorist Organizations*, NAPOLEONI, Loretta, *Terror s.r.o.*, SHAY, Shaul, *The Axis of Evil : Iran, Hizballah, and the Palestinian Terror*.

⁵⁰ FRISH, Hillel, *The Iran-Hamas Alliance: Threat and Folly*.

⁵¹ BERGMAN, Ronen, *The Secret War with Iran*, s. 214–215.

⁵² Více viz KRAUS, Josef, *Íránská podpora terorismu – hrozba nebo mýtus?*.

⁵³ FRISH, Hillel, *The Iran-Hamas Alliance: Threat and Folly*.

⁵⁴ BYMAN, Daniel, *Deadly Connections*, s. 87–88.

⁵⁵ RANSTORP, Magnus, *Hizb'allah in Lebanon: the politics of the western hostage crisis*, 82–84.

⁵⁶ WILSON, Scott, *Lebanese Wary of a Rising Hezbollah*.

⁵⁷ RANSTORP, Magnus, *Hizb'allah in Lebanon: the politics of the western hostage crisis*, 82–84.

⁵⁸ LEVITT, Matthew, *Hamas: Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad*, s. 139.

⁵⁹ BYMAN, Daniel, *Deadly Connections*, s. 89.

⁶⁰ PINA, Aaron, *Fatah and Hamas: the New Palestinian Factional Reality*.

⁶¹ LEVITT, Matthew, *Hamas: Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad*, s. 173–174.

⁶² Israel Ministry of Foreign Affairs [online].

⁶³ Nejznámější je dvojice útoků z 25. února 1996, kdy došlo k výbuchu autobusu číslo 18 v Jeruzalémě, při němž zahynulo 23 lidí a 49 bylo zraněno, a tři čtvrtě hodiny poté explodoval druhý autobus ve městě Aškelon, kde zemřeli 2 lidé a 31 jich bylo zraněno. CNN 25. 2. 1996 [online].

⁶⁴ LEVITT, Matthew, *Hamas: Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad*, s. 172.

⁶⁵ Válka proti terorismu je termín, který se začal užívat po projevu prezidenta George W. Bushe adresovaného Kongresu Spojených států 20. září 2001, tedy několik dní po teroristických útocích na budovy Světového obchodního centra v New Yorku, budovu Pentagonu a další. Bush prohlásil: „Naše válka proti terorismu začíná s Al-Káidou, ale s ní nekončí. Nekončí, dokud všechny teroristické skupiny globálního dosahu nebudou nalezeny, zastaveny a poraženy.“ Transcript of President Bush's address [online].

⁶⁶ Al-Rantísí (také psáno Abdul Azíz al Rantíssí) byl palestinský radikál, který patřil mezi zakladatele organizace a její hlavní mozky. Po Jásínově smrti se v březnu 2004 stal vůdcem Hamásu v pásnu Gazy, ale hned měsíc na to byl zabit izraelskou raketou. ČEJKA, Marek, *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*, s. 162–163.

⁶⁷ LEVITT, Matthew, *Hamas: Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad*, s. 173–174.

⁶⁸ ERLANGER, Steven, *Iran Pledges Financial Aid to Hamas-Led Palestinians*.

⁶⁹ Al-Džazíra 8. 3. 2007 [online].

⁷⁰ World Tribune 5. 1. 2010 [online].

- ⁷¹ MANNES, Aaron, Profiles in terror : A Guide to Middle East Terrorist Organizations, s. 161.
- ⁷² AZANI, Eitan, Hezbollah: The Story of the Party of God, s. 178.
- ⁷³ RANSTORP, Magnus, The Hizballah Training Camps of Lebanon, s. 255.
- ⁷⁴ RANSTORP, Magnus, Hizb'allah in Lebanon: the politics of the western hostage crisis, s.84.
- ⁷⁵ Ibid., s. 86.
- ⁷⁶ FISK, Robert, Hizbollah turns to Iran for new weapons to wage war on Israel.
- ⁷⁷ CORDESMAN, Anthony, Iran's Support of the Hezbollah in Lebanon, s. 2–3.
- ⁷⁸ SHAHZAD, Syed, Bin Laden uses Iraq to plot new attacks.
- ⁷⁹ BERGMAN, Ronen, The Secret War with Iran, s. 219.
- ⁸⁰ LEVITT, Matthew, Hamas: Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad, s. 177.
- ⁸¹ BERGMAN, Ronen, The Secret War with Iran, s. 281.
- ⁸² COLVIN, Marie, Hamas wages Iran's proxy war on Israel.
- ⁸³ GOODARZI, Jubin, *Syria and Iran: Diplomatic Alliance and Power Politics in the Middle East*, s. 144.
- ⁸⁴ AZANI, Eitan, Hezbollah: The Story of the Party of God, s. 235.
- ⁸⁵ Např. Fadžr 3 a Fadžr 5. Raketový systém Fadžr (úsvit) byly vyvinuty v Íránu v 90. letech pravděpodobně na čínské technologii.
- ⁸⁶ Více viz CORDESMAN, Anthony, Iran's Support of the Hezbollah in Lebanon.
- ⁸⁷ ROTELLA, Sebastian, Hezbollah's stockpile bigger, deadlier.
- ⁸⁸ RAM, Haggai, Iranophobia, s. 77–78.
- ⁸⁹ LEVITT, Matthew, Hamas: Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad, s. 176.
- ⁹⁰ SHAY, Shaul, The Axis of Evil : Iran, Hizballah, and the Palestinian Terror, s. 150–156.
- ⁹¹ KLEIN, Aaron. Iranian rockets slam Israel.
- ⁹² Více viz SIMON, Scott, The Real Connection Between Iran And Hamas.
- ⁹³ Press TV 25. 5. 2009 [online].

LITERATURA

Knižní zdroje

- [1] ABRAHAM, A.J. *Lebanon War*. Westport : Greenwood Publishing Group, 1996. 215 s. ISBN 0275953890.
- [2] ALAGHA, Joseph. *Shifts in Hizbullah's Ideology*. Amsterdam : Amsterdam University Press, 2006. 380 s. ISBN 9053569103.
- [3] AZANI, Eitan. *Hezbollah: The Story of the Party of God*. New York : Palgrave Macmillan, 2009. 308 s. ISBN 0230605885.
- [4] BERGMAN, Ronen. *The Secret War with Iran*. New York : Free Press, 2008. 432 s. ISBN 0230605885.
- [5] BYMAN, Daniel. *Deadly Connections*. New York : Cambridge University Press, 2007. 388 s. ISBN 0521548683.
- [6] CLINE, Ray; ALEXANDER, Yonah. *Terrorism as State-Sponsored Covert Warfare*. Arlington : HERO Books, 1986. 164 s. ISBN 0915979195.
- [7] CORDESMAN, Anthony. *Iran's Developing Military Capabilities*. Washington D. C. : The CSIS Press, 2005. 160 s. ISBN 0892064692.
- [8] ČEJKA, Marek. *Encyklopedie blízkovýchodního terorismu*. Brno : Barrister & Principal, 2007. 223 s. ISBN 9788087029190.
- [9] GOODARZI, Jubin. *Syria and Iran: Diplomatic Alliance and Power Politics in the Middle East*. London : I. B. Tauris, 2009. 376 s. ISBN 1845119975.
- [10] HLAVÁČ, Ivo. Strategie. In ZEMAN, Petr. *Česká bezpečnostní terminologie*. Brno : Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2002. s. 186. ISBN 8021030372.

- [11] HRBEK, Ivan (překl.). *Korán*. Praha : Academia, 2002. 798 s. ISBN 8073099926.
- [12] INTROVIGNE, Massimo. *Hamás: islámský terorismus ve Svaté zemi*. Praha : Vyšehrad, 2003. 108 s. ISBN 807021659X.
- [13] JENSEN, Michael. *Political Ideology of Hamas: A Grassroots Perspective*. London : I. B. Tauris, 2008. 240 s. ISBN 1845110595.
- [14] KEDDIE, Nikki. *Modern Iran: Roots and Results of Revolution*. London : Yale University Press, 2006. 448 s. ISBN 0300121059.
- [15] KYDD, Andrew; WALTER, Barbara. The Strategies of Terrorism. *International Security*. 2006, 31, 1, s. 49–80.
- [16] LEVITT, Matthew. *Hamas: Politics, Charity, and Terrorism in the Service of Jihad*. New Haven : Yale University Press, 2006. 336 s. ISBN 0300122586.
- [17] MANNES, Aaron. *Profiles in terror : A Guide to Middle East Terrorist Organizations*. New York : Rowman & Littlefield Publishers, Inc., 2004. 392 s. ISBN 0742535258.
- [18] MARTIN, Gus. *Understanding Terrorism*. Thousand Oaks : Sage Publications, 2006. 563 s. ISBN 1412927226.
- [19] MENDEL, Miloš. *Džihád: Islámské koncepce šíření víry*. Brno : Atlantis, 1997. 231 s. ISBN 8071081515.
- [20] NAPOLEONI, Loretta. *Teror s.r.o.*. Praha : Metafora, 2007. 518 s. ISBN 9788073591076.
- [21] NASR, Vali. *The Shia Revival*. New York : W. W. Norton & Company, Inc., 2007. 320 s. ISBN 0393329682.
- [22] RAM, Haggai. *Iranophobia*. California : Stanford University Press, 2009. 220 s. ISBN 0804760683.
- [23] RANSTORP, Magnus. *Hizb'allah in Lebanon: the politics of the western hostage crisis*. New York : St. Martin's Press, Inc., 1997. 275 s. ISBN 0312164912.
- [24] RANSTORP, Magnus. *The Hizballah Training Camps of Lebanon*. Westport : Praeger Publishers, 2005. The Hizballah Training Camps of Lebanon, s. 1280. ISBN 0275985431.
- [25] SHAY, Shaul. *The Axis of Evil : Iran, Hizballah, and the Palestinian Terror*. New Brunswick : Transaction Publishers, 2005. 262 s. ISBN 0765802554.

Internetové zdroje

- [26] *Al-Džazíra* [online]. 8. 3. 2007 [cit. 2010-10-09]. Hamas secures more Iranian funding. Dostupné z WWW: <<http://english.aljazeera.net/news/middleeast/2007/03/2008525122240439340.html>>.
- [27] Transcript of President Bush's address. *CNN.com* [online]. 21. 9. 2001 [cit. 2010-10-10]. Dostupné z WWW: <<http://archives.cnn.com/2001/US/09/20/gen.bush.transcript/>>.
- [28] *CNN* [online]. 25. 2. 1996 [cit. 2010-10-09]. Hamas admits to fatal Israeli bus bombings. Dostupné z WWW: <http://edition.cnn.com/WORLD/9602/israel_explosion/02-25/pm/>.
- [29] COLVIN, Marie. Hamas wages Iran's proxy war on Israel. *The Times* [online]. 9. 3. 2008, [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <http://www.timesonline.co.uk/tol/news/world/middle_east/article3512014.ece>.
- [30] CORDESMAN, Anthony. Iran's Support of the Hezbollah in Lebanon. *Center for Strategic and International Studies* [online]. 2006, [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <http://csis.org/files/media/isis/pubs/060715_hezbollah.pdf>.

- [31] ČEJKA, Marek. Vůdčí osobnosti Hamásu a Palestinského islámského džihádu. *Rexter* [online]. 2005, 2, [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.rexter.cz/vudci-osobnosti-hamasu-a-palestinskeho-islamskeho-dzihadu/2005/11/01>>.
- [32] ERLANGER, Steven. Iran Pledges Financial Aid to Hamas-Led Palestinians. *The New York Times* [online]. 23. 2. 2006, [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <http://www.nytimes.com/2006/02/23/international/middleeast/23mideast.html?_r=3>.
- [33] *Fars News Agency* [online]. 27. 1. 2006 [cit. 2010-10-09]. Iranian foreign ministry welcomes Hamas Victory in Palestinian election. Dostupné z WWW: <<http://english.farsnews.com/newstext.php?nn=8411070278>>.
- [34] *Fars News Agency* [online]. 8. 8. 2006 [cit. 2010-10-09]. Supreme Leader Orders All to Defend Hezbollah. Dostupné z WWW: <<http://english.farsnews.com/newstext.php?nn=8505170214>>.
- [35] *Fars News Agency* [online]. 20. 8. 2006 [cit. 2010-10-09]. Hezbollah's Victory, a Crushing Trauma for Enemies. Dostupné z WWW: <<http://english.farsnews.com/newstext.php?nn=8505290386>>.
- [36] *Fars News Agency* [online]. 11. 3. 2008 [cit. 2010-10-09]. Iran Unveils Hezbollah Commander Stamp. Dostupné z WWW: <<http://english.farsnews.com/newstext.php?nn=8612210493>>.
- [37] *Fars News Agency* [online]. 8. 1. 2009 [cit. 2010-10-09]. Iranian Speaker Meets Hamas Leader in Damascus. Dostupné z WWW: <<http://english.farsnews.com/newstext.php?nn=8710190845>>.
- [38] *Fars News Agency* [online]. 19. 1. 2009 [cit. 2010-10-09]. Ahmadinejad Congratulates Hamas on Victory. Dostupné z WWW: <<http://english.farsnews.com/newstext.php?nn=8711131441>>.
- [39] *Fars News Agency* [online]. 1. 2. 2009 [cit. 2010-10-09]. Hamas Chief in Tehran to Meet Iranian Leaders. Dostupné z WWW: <<http://english.farsnews.com/newstext.php?nn=8711131441>>.
- [40] *Fars News Agency* [online]. 15. 10. 2010 [cit. 2010-10-15]. President Meets Hezbollah's Leader before Leaving Lebanon. Dostupné z WWW: <<http://english.farsnews.com/newstext.php?nn=8907230465>>.
- [41] FISK, Robert. Hizbollah turns to Iran for new weapons to wage war on Israel. *The Independent* [online]. 8. 4. 2008, [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.independent.co.uk/opinion/commentators/fisk/hizbollah-turns-to-iran-for-new-weapons-to-wage-war-on-israel-805763.html>>.
- [42] FRISH, Hillel. The Iran-Hamas Alliance: Threat and Folly. *Perspectives Paper* [online]. 2007, 28, [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.biu.ac.il/SOC/besa/perspectives28.pdf>>.
- [43] GANOR, Boaz. Countering State-Sponsored Terrorism. *International Institute for Counter-Terrorism* [online]. 1998, [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.ict.org.il/Articles/tabid/66/Articlsid/701/currentpage/34/Default.aspx>>.
- [44] *Israel Ministry of Foreign Affairs* [online]. 2003 [cit. 2010-10-09]. The Financial Sources of the Hamas Terror Organization. Dostupné z WWW: <http://www.mfa.gov.il/MFA/MFAArchive/2000_2009/2003/7/The%20Financial%20Sources%20of%20the%20Hamas%20Terror%20Organiza>.
- [45] KHALAJI, Mehdi. Iran's Shadow Government in Lebanon. *The Washington Institute for Near East Policy* [online]. 2006, 1124, [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.washingtoninstitute.org/templateC05.php?CID=2489>>.

- [46] KLEIN, Aaron. Iranian rockets slam Israel. *WorldNetDaily* [online]. 2. 3. 2008, [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.wnd.com/?pageId=57868>>.
- [47] KRAUS, Josef. Íránská podpora terorismu – hrozba nebo mýtus?. In BUREŠ, Oldřich; ŠMÍD, Tomáš. *Globální bezpečnost v Obamově éře* [online]. Praha : MUP, 2010 [cit. 2010-10-09]. Dostupné z WWW: <http://www.cbss.cz/wp-content/uploads/2010_04_CSS_conference_proceedings.pdf>.
- [48] MEMRI [online]. 26. 2. 2010 [cit. 2010-10-09]. At Damascus Summit. Dostupné z WWW: <<http://www.memri.org/report/en/0/0/0/0/0/4000.htm>>.
- [49] PINA, Aaron. Fatah and Hamas: the New Palestinian Factional Reality. *Congressional Research Services, The Library of Congress*, [online]. 2006, [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.fas.org/sgp/crs/mideast/RS22395.pdf>>.
- [50] Press TV [online]. 25. 5 2009 [cit. 2010-10-09]. Tehran proud to support Hamas, Hezbollah. Dostupné z WWW: <<http://www.presstv.ir/detail.aspx?id=95985&ionid=351020101>>.
- [51] RAMANA, Siddharth. The Hamas-Iranian relationship and its trans-national impact. *WorldAnalysis* [online]. 2008, [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.analyst-network.com/articles/1801/TheHamasIranianrelationshipanditstransnationalimpact.pdf>>.
- [52] ROTELLA, Sebastian. Hezbollah's stockpile bigger, deadlier . *Los Angeles Times* [online]. 4. 3. 2008, [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://articles.latimes.com/2008/may/04/world/fg-hezbollah4>>.
- [53] SHAHZAD, Syed. Bin Laden uses Iraq to plot new attacks . *Asia Times* [online]. 23. 2. 2002, [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.atimes.com/c-asia/DB23Ag02.html>>.
- [54] SIMON, Scott. *National Public Radio* [online]. 10. 1. 2009 [cit. 2010-10-09]. The Real Connection Between Iran And Hamas. Přepis rozhovoru dostupný z WWW: <<http://www.npr.org/templates/transcript/transcript.php?storyId=99206219>>.
- [55] Country Reports on Terrorism 2008. *United States Department of State Publication* [online]. 2009, [cit. 2010-10-10]. Dostupný z WWW: <<http://www.state.gov/documents/organization/122599.pdf>>.
- [56] WILSON, Scott. Lebanese Wary of a Rising Hezbollah. *The Washington Post* [online]. 20. 12. 2004, [cit. 2010-10-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A12336-2004Dec19.html>>.
- [57] *WorldTribune* [online]. 5. 1. 2010 [cit. 2010-10-09]. Hamas 2010 budget mainly 'foreign aid' from Iran. Dostupné z WWW: <<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/articles/A12336-2004Dec19.html>>.

PŘÍLOHA

Znak libanonského Hizballáhu

Znak íránských Revolučních gard